24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
ИЮНЬ
11
ЮНКУН
135 (5850) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Пирĕн çулйĕрсем кăтартуллă пулмалла

Совет Союзĕ тĕнчере чи хăватлă индустриллĕ, шултра ялхуçалăхлă держава пулса тăчĕ. Промышленноçпа транспорт тата колхозлă ял кучухнехи çĕнĕрен те çĕнĕ, чи малта пыракан техникăпа хĕçпăшалланчĕç.

Таварçаврăнăшĕ те çулсеренех ÿссе тата вăйланса пырать. Вырăнти промышленноçпа автотранспорт аталанаççĕ. Хулапа ялăн культури çав тери хăвăрт ÿссе малалла кайрĕ.

Паллах, çак çитĕнÿсем çулсăрлăха пачах пĕтерес задачăна нихçанхинчен те çивĕччĕн кăларса тăратаççĕ. Çулсăрлăх хуласемпе ялсен кучухнехи культураллă ÿсĕмĕпе, вĕсен экономикăллă аталанăвĕпе килĕшсе тăма пултараймасть. Ăна кашни колхозник, хулара пурăнакан кашни ĕççынни хăйĕн кулленхи пурнăçĕнче пĕрмаях туйса тăрать.

Çулйĕрсем çукки, е вĕсем начар пулни хулапа ял хушшинчи культураллă тата экономикăллă çыхăнăва татах та ытларах çирĕплетме, таварçаврăнăшне вăйлатма, автотранспорта аталантарса пыма чăрмантарса тăрать, государствăна пысăк сиен кÿрет. Етĕрне — Çĕмĕрле хушшинче çулйĕр çук пирки Етĕрнери икĕ завод çулталăк хушшинче икĕ миллион тенкĕ ытла убыток тÿсеççĕ. Лайăх та çирĕп çулйĕрсем тăван çĕршыван оборонăллă хăвачĕпе тĕреклĕхне çирĕплетме кирли çинчен те яланах астуса тăрас пулать.

Совет правительстви çулсăрлăха пĕтерме тата культураллă çĕнĕ çулйĕрсем тума укçа-тенкĕ нумай парать. Пирĕн республика тăрăх кăна юлашки 13 çул хушшинче виçĕ пин çурă километра яхăн çĕнĕ çулйĕрсем тунă. Вăл шутран чул сарса хытарнă çулйĕрсен тăршшĕ 368 километр. Пĕрремĕш пятилеткăра çулйĕр хуçалăхне çирĕплетме 11.867 пин тенкĕ хывнă пулсан, иккĕмĕш пятилеткăра виçĕ хут ытларах — 36 миллион тенкĕ ытла, виççĕмĕш пятилеткăн виçĕ çулĕсем хушшинче 40 миллион тенке яхăн хывнă. Кăçалхи план тăрăх çулйĕр хуçалăхне çирĕплетме, çĕнĕ çулйĕрсем тума 15 миллион тенкĕ ытла расходлама палăртнă.

Пирĕн республика çĕнĕ çулйĕрсемпе пуянланчĕ. Çакна республикăри кашни ĕççынни пĕлсе тăрать. Анчах çулйĕр хуçалăхне çирĕплетес, çĕнĕ çулйĕрсем тăвас задачăна татса панă тесе шутлани питĕ пысăк йăнăш пулнă пулĕччĕ. Пачах урăхла, пирĕн çулйĕрсем çĕршывăн кулленех ÿссе пыракан халăх хуçалăхĕн ыйтăвĕсене тивĕçтерме пултараймаççĕ. Тÿрех калас пулать, пирĕн республикăра лайăх та çирĕп, культураллă çулйĕрсем питех те сахал. Иртнĕ çулсенче тунă çулйĕрсем те, вĕсене сыхласа усраман пирки, япăхма пуçланă. Çуркуннехи тата кĕркуннехи йĕпе-сапаллă çанталăкра, е вăйлă çăмăр çунă хыççăн çулйĕрсем тăрăх çÿреме питех те хĕн. Унчухне вĕсем пылчăкпа тулса ларaççĕ, çурăлса ванса пĕтеççĕ.

Çулйĕр строительствине вăйлăн аталантарса пырас çĕрте хамăрăн вырăнти мĕнпур условисемпе усă курмастпăр. Пирĕн республика виçĕ çул хушши ĕнтĕ çулйĕр строительстви планне тултараймасть. Иртнĕ çулти плана 87 процент кăна тултарнă, уйрăм районсем унтан та сахалтарах: Çĕмĕрлепе Тăвай районĕсем 59 процент, Элĕк, Йĕпреç тата Советски районсем 70 процент ытларах кăна тултарнă.

Етĕрнепе Çĕмĕрле хушшинчи тракта пĕлтĕрех туса çитермелле пулнă. Ку тракта тăвакан районсем—Етĕрне, Хĕрлĕ Чутай, Советски тата Çĕмĕрле районĕсем иртнĕ çулта çав тери сÿрĕккĕн ĕçлерĕç. Çулйĕре чул сарса хытармалли плана 35 процент, торцовка сармалли плана 17 процент çеç тултарнă.

ВКП(б) Чăваш Обкомĕпе Чăваш АССР Совнаркомĕ йышăннă тăрăх Етĕрнепе Çĕмĕрле хушшинчи тракта кăçал туса çитерсе, эксплоатацине памалла. Обкомпа Совнарком строительствăри ĕçсен графикне çирĕплетнĕ. Ку тракт çинче 13 район ĕçлемелле. Халĕ кунта строительство ĕçĕ пуçланманпа пĕрех. Нихăш район та графика пурнăçа кĕртсе пымасть. Тракт валли чул хатĕрлес тĕлĕшпе плана 9 процент, турттарса килес тĕлĕшпе 4 процент, çĕр ĕçĕсен планне 11 процент кăна тултарнă.

Уйрăмăнах Етĕрнепе Çĕмĕрле районĕсем япăх ĕçлеççĕ. Сăмахран, Вăрмар районĕнчи колхозниксем тракт валли Çĕмĕрле станцине 21 вагон чул тиесе янă. Çак чул Çĕмĕрлене июнĕн 8-мĕшĕнче çитнĕ. Анчах кунти работниксем вагонсене пушатмасăр тытса тăраççĕ. Унсăр пуçне Етĕрне тата Çĕмĕрле районĕсен территорийĕ витĕр тухакан тракт çинче ытти районсенчен—Сĕнтĕр, Калинински, Элĕк районĕсенчен килнĕ колхозниксем темиçе вуншарăн ĕçлеççĕ, çав вăхăтрах Çĕмĕрлепе Етĕрне районĕнчи колхозниксем строительствăра питĕ сахал.

Строительствăри колхозниксем хушшинче политикăллă-массăллă ĕç начар, райпотребсоюзсем суту-илÿ тăвас ĕçе тивĕçлипе организацилемен. Чылай участоксенче ĕçе техника енчен ертсе пырасси çителĕксĕр, бригадирсем туса çитернĕ ĕçе вăхăтра йышăнмаççĕ, ĕçĕн калăпăшне виçме хăшпĕр десятниксен рулеткăсем те çук.

Шăмăршăпа Патăръел хушшинчи тракт çинче те строительствăри ĕçсем кăçал та, иртнĕ çулти пекех, сÿрĕккĕн пулса пыраççĕ. Чкаловски, Первомайски, Комсомольски тата Шăмăршă райсовет исполкомĕсен ĕçĕнче оперативлăх, строительствăшăн тăрăшни курăнмасть. Çул çук пирки Шăмăршăри ĕççыннисем 3—4 кун хаçат-журналсем илеймеççĕ, райпотребсоюз таварсем, çăкăр пĕçерме çăнăх вăхăтра кÿрсе килеймест. ВКП(б) Шăмăршă райкомĕпе райсовет исполкомĕ çакна чăтса тăни чылаях тĕлĕнтерет вара.

Çурхи шыв вырăнти çулйĕрсене, кĕперсене çĕмĕрсе пĕтерчĕ. Ишлей районĕнчи чылай çулйĕрсем тăрăх автомашинăсемпе кăна мар, лавсемпе те çÿреме йывăр. Советски районра та çавнашкалах. Советскинчен Сĕнтĕре каякан тракт çинче ку таринччен пĕр çын та ĕçлемен. Анат-Сăнарти Йорпаш юханшывĕ урлă кĕпер хума 81 кубометр йывăç хатĕрленĕ пулнă. Çак йывăçа унталла-кунталла сапаласа пĕтернĕ, халĕ ĕнтĕ кĕпер тума материал çитмест.

Партипе правителство çулйĕр строительстви валли панă укçа-тенкĕпе пĕтĕмпех усă курмалла. Кăçалхи план пысăк. Вăл шутра Етĕрне—Çĕмĕрле, Патăръел—Шăмăршă тракчĕсене тăвасси тĕп вырăнта тăрать. Çулйĕр строительствине вăраха тăсса ямалла мар, уборкăна тухиччен пĕтĕм çулйĕрсене туса çитермелле. Çак кунсенче республика уйхирти ĕçсене вĕçлет, пĕр куна та сая ямасăр, çулйĕр строительствинчи ĕçсене туса пыма хастарлăн тытăнмалла.

Колхозниксем çулйĕр строительствине массăллăн тухнине кĕтсе илме хатĕр тăрас пулать. Уйрăмăнах инвентарьсемпе инструментсем çителĕклĕ хатĕрлес, çулйĕр бригадисене организацилес, ĕç вăйне тĕрĕс вырнаçтарса тухас, строительствăри участоксене квалификациллĕ кадрсемпе çирĕплетес ĕç çине ытларах çаврăнса пăхмалла. Кунпа пĕрлех, пур пек механизмсемпе анлăн усă курни кирлĕ. Кашни колхозăн, бригадăн çирĕп график пулмалла. Графика кашни кун, кашни бригадăпа участок тăрăх тултарса пымалла.

Иртнĕ çулти уроксенчен тивĕçлĕ выводсем тăвас пулать. Пуринчен малтан строительство материалĕсем—чул, хăйăр, йывăç хатĕрлес ĕçе хăвăртлатмалла. Материалсем çитмен пирки ĕç чарăнса тăни ан пултăр.

Çулйĕрсем тăвас тĕлĕшпе пирĕн опытсем пур. Вĕсемпе усă курни, колхозниксен хастарлăхне пуçарса ертсе пыни, çулйĕр строительстви пирки ытларах тăрăшни кирлĕ. Пирĕн республикăн çулйĕрĕсем кăтартуллă та культураллă пулмалла. Ялпа ял, районпа район, хулапа хула хушшинче, пур çĕрте те çирĕп те лайăх, культураллă çулсем тăвасси—кашни ĕççыннин тивĕçĕ.

Çĕнĕ заема çыранмасăр пĕр ĕççынни те ан юлтăр

☆

70 пин тенкĕ пухнă

ЕЛЧĔК. **(Телефон тăрăх).** Июнĕн 10-мĕш тĕлне çĕнĕ заема пирĕн районра 516 пин тенкĕлĕх сарнă. Вăл шутран подписка укçине 70 пин тенкĕ пухнă.

Заем сарас ĕç уйрăмăнах «Марс» колхозра пысăк хăвăртлăхпа пулса иртрĕ. Ку колхозра заем çыранса илмен колхозник пĕрре те юлман. Пĕтĕм колхозниксем мĕнпурĕ 9700 тенкĕлĕх çыранса илсе, подписка укçине те икĕ кун хушшинчех пухса çитерчĕç.

Кивĕ Эйпеç ялсоветĕнчи «Комбайн», «Красный партизан» тата Пушкин ячĕпе тăракан колхозсем те 19 пин тенкĕлĕх çыранса, укçине те тăватă кун хушшинчех тÿлесе татрĕç. «КИМ» тата Ленин ячĕпе тăракан колхозсем те çĕнĕ заема вырнаçтарас ĕçре хăйсен пысăк организованноçне кăтартрĕç. «КИМ» колхозри колхозниксем 11 пин тенкĕлĕх çыранса укçине те çиййĕнчех пухса çитернĕ. Ленин ячĕпе тăракан колхозра 21 пин тенкĕлĕх çыранса подписка укçине 14 пин тенкĕ пухнă.

Калас пулать, заем сарас ĕçре кая юлакан колхозсем те пур-ха. Тăрăм тата Хăвăлçырма ялсоветĕнчи колхозсем иртнĕ çулхи заема вырнаçтарас ĕçре аван ĕçленĕччĕ. Ку ялсовечĕсем кăçал иртнĕ çулхи çитĕнÿсемпех лăпланса ларнă, массăллă-ăнлантарулă ĕçе кирлĕ пек туса пыман.

Заем сарасси уйрăмах Тĕмер ялсоветĕнче начар пулса пырать. Ку ялсоветĕнче те, Тăрăмпа Хăвăл çырма ялсовечĕсенчи пекех, заем уполномоченнăйĕсем çителĕклĕ ĕçлемеççĕ.

Ф. МАЙКОВ.

Заем ăнăçлăн сарăлать

СĔНТĔРВĂРРИ. Виççĕмĕш Пятилетка (тăваттăмĕш çулхи кăларăм) Заема сарас ĕç анлăн пулса пырать. Сĕнтĕрвăрри хулинчи рабочисемпе служащисем, пурте пĕр çын пек пулса, хăйсен уйăхри ĕçукçи чухлĕ çыраннă.

Малтанхи икĕ кун хушшинче Яшеринри колхозра çĕнĕ заема 6.280 тенкĕлĕх çыраннă, иртнĕ çулхипе танлаштарсан, 1600 тенкĕ ытларах сарăлнă. Заем сарас тĕлĕшпе колхозниксем активлăн тăрăшаççĕ. Сăмахран, Рыжков, Чужин, Лазарев тата ытти колхозниксем те кашниех çĕршер тенкĕлĕх çыраннă. Пиллĕкмĕш бригадăн бригадирĕ Лукин, виççĕмĕш бригадăн бригадирĕ Павлов юлташсем 200-шер тенкĕлĕх, колхоз председателĕ Евсеев юлташ 450 тенкĕлĕх çыранса илнĕ.

Заем сарас ĕç ытти ялсенче те пысăк çĕкленÿпе пырать. Кушниковăри колхоз председателĕ Певнев юлташ 400 тенкĕлĕх çыраннă. Ку колхозри доярка Морякова çĕр тенкĕлĕх, рядовой колхозница Талмачева çĕр тенкĕлĕх çыраннă, вăл çавăнтах 50 тенкине тÿлесе те татнă.

Заем сарас тĕлĕшпе Сĕнтĕрвăрри хулинчи килхуçи хĕрарăмĕсем активлăн ĕçлеççĕ. Хулара паянхи куна 50 килхуçи хĕрарăмĕ 2430 тенкĕлĕх çыраннă. Заем уполномоченнăйĕ Бондарева 24 килхуçи хĕрарăмне 1100 тенкĕлĕх çырантарнă.

В. ЮМАНКА.

☆ ★ ☆

Массăллă-ăнлантарулă ĕçе вăйсăрлатмалла мар

Июнĕн вуннăмĕш тĕлне Виççĕмĕш Пятилетка (тăваттăмĕш çулхи кăларăм) Заема республикăри ĕççыннисем 24 миллион та 267 пин тенкĕлĕх, иртнĕ çулти пĕтĕм подпискăран 3 миллион та 351 пин тенкĕ ытларах çыранса илчĕç.

Енерхи кун тĕлне рабочисемпе служащисем хушшинче заем сарас ĕçе 24 район, колхозниксемпе единоличниксем хушшинче сарас ĕçе 24 район тăрăх, пĕтĕмпе илсен 26 район тăрăх вĕçленнĕ. Анчах пĕтĕм ĕçĕн ăнăçлăхне заем подпискине лайăх иртternине шута илнипе кăна хаклани тĕрĕс мар пулнă пулĕччĕ. Массăллă-ăнлантарулă ĕçĕн пахалăхне заема мĕн чухлĕ ĕççынни çыранса илнине кура хакламалла. Заем çыранса илесси — кашни совет гражданинĕн тивĕçĕ!

Анчах, пĕтĕмĕшпе илсен, заем сарас ĕçе ăнăçлăн туса пынă районсенче те çитменлĕхсем нумай-ха. Сăмахран, Буинск рудникĕнче (Йĕпреç р.) заем çыранса илменнисем 117 çын. Çак районрах учительсенчен 58 çынна заем çыранса илес ĕçе явăçтарман. Канашри вагонсем юсакан заводра 163 çын заем çыранса илмесĕр юлнă. Çĕмĕрле районĕнчи Тугас ялсоветĕнче (ялсовет исполкомĕн председателĕ Фербиков юлташ) 623 колхозникрен 191 çын кăна заем çыранса илнĕ. Ку ялсоветра 60 единоличник, вĕсенчен заем çыранса илнисем 19 çын кăна. Кун пек примерсем кашни районрах пур.

Кувакино районĕнче Виççĕмĕш Пятилетка Заемне çыранса илменнисен хисепĕ виçĕ пин çын, Октябрьски районра пилĕк пин колхозник, 700 единоличник, Сĕнтĕрвăрри районĕнче икĕ пин колхозник заем çыранса илмесĕр юлнă. Улатăр, Куславкка районĕсенче те ку тĕлĕшпе ĕçсем начар тăраççĕ.

Çак примерсем вĕсем асăннă районсенче массăллă ăнлантарулă ĕçе сÿрĕккĕн туса пынине кăтартса параççĕ. Массăллă ĕçе анлăн туса пынă пулсан, результатсем пачах урăхла пулнă пулĕччĕç. Ăна Хĕрлĕ Чутай районĕнчи опыт лайăх кăтартса парать. Кунта заем подпискине ăнăçлăн ирттернĕ вăхăтрах, подписка укçине те нумай пухнă. Кунта подписка укçине çичĕ кун хушшинче 140 пин тенкĕ пухнă. Вăрмар, Чкаловски тата ытти районсенче те подписка укçине пухасси ăнăçлăн пырать. Анчах массăллă ĕçе хакламан районсенче—Кувакино, Тăвай тата ытти районсенче подписка укçине пухасси пуçланманпа пĕрех.

Подпискăна лайăх организацилениpex лăпланса лармалла мар. Массăллă-ăнлантарулă ĕçе татах та ытларах вăйлатса пымалла. Заема çыранса илмен пĕр ĕççынни те ан пултăр! Подписка укçине пухассине те большевикла организацилемелле.

Ф. МИРОНОВ.

Колхозниксем подписка суммине парса татаççĕ

СССР Наркомфинĕн даннăйĕсем тăрăх, заем подписки шучĕпе июнĕн 8-мĕш тĕлне ялти халăхран 174.619 пин тенкĕ пухăннă. Çакă вăл колхозниксемпе единоличник-хресченсем çыраннă заем суммин 9,5 процентчĕ пулать. Заем укçине Тамбов, Курск, Каменец-Подольск, Киев, Кировоград, Харьков, Одесса, Бухара облаçĕсенчи тата Мари АСС Республикинчи колхозниксем уйрăмах активлă тÿлеççĕ. Тамбов облаçĕнчи ялсенче çĕнĕ заема 14 миллион та 562 пин тенкĕлĕх çыраннă, заем укçи 7.751 пин тенкĕ — 53,2 процент пухăннă, Харьков облаçĕнче — 35,2 процент, Мари республикинче — 28,9 процент, Бухара облаçĕнче — 24,2 процент пухăннă т. ыт. те.

Нумай районсенче, ялсоветсенче тата колхозсенче колхозниксем хăйсем çыраннă суммăна пĕтĕмĕшпех парса татнă. Одесса облаçĕнчи Доманевски районра колхозниксем 848 пин тенкĕлĕх çыраннă, çак суммăна пĕтĕмĕшпех парса татнă. Бухара облаçĕнчи Дехканабад районĕнчи, Одесса облаçĕнчи Октябрьски районри, Адыгей автономлă облаçĕнчи Теучеж районĕнчи, Горький облаçĕнчи Курмыш районĕнчи, Тамбов облаçĕнчи Глазговскипе Бондарски районсенчи тата çĕршыври ытти районсенчи колхозниксем хăйсен подпискине пĕтĕмĕшпех тÿлесе татнă.

Июнĕн 9-мĕш. (ТАСС).

Осоавиахимăн Пĕтĕм Союзри конференцийĕ

СССР Осоавиахимĕн Центральный Совечĕн Президиумĕ 1941 çулти июлĕн 15-мĕшĕнче Мускавра Осоавиахимăн Пĕтĕм Союзри конференцине пухма йышăннă.

Конференцире Осоавиахим организацийĕсен çывăх тапхăрти черетлĕ задачисене, СССР Осоавиахимăн уставне тата организациллĕ ыйтусене сÿтсе-яваççĕ. (ТАСС).

М. В. Фрунзе музейĕ пулать

Сталински чугунçул çинчи Мелитополь станцинче историллĕ пÿлĕм сыхланса юлнă. Çав пÿлĕмре 1920 çулта М. В. Фрунзе штабĕн ларăвĕ пулнă, Перекопа штурмламалли оперативлă плана сÿтсе-явнă. Хальхи вăхăтра çак пÿлĕмре М. В. Фрунзе музейне туса йĕркелеççĕ.

Музей валли кăнтăрти фронт реввоенсовечĕ М. В. Фрунзе ертсе пынипе ĕçленине кăтартса паракан документсене тата ытти материалсене 100 ытла пухнă.

☆

Заем сарас ĕçре малта пыракансем

ВĂРМАР, июнĕн 9-мĕш. (Телефон т
рăх). Районра çĕнĕ заем хăвăрт та
ăнăçлăн сарăлса пырать. Июн
9-мĕшне рабочисемпе служащис
хушшинче 292 пин тенкĕ, колхозникс
хушшинче 235 пин тенкĕ сарнă. За
укçине 107 пин тенкĕ пухнă. Ирт
çултипе танлаштарсан, çĕнĕ зае
чылай ытларах сарнă.

Заем сарас тĕлĕшпе Арапуç, Çĕ
Вĕренер, Шăхаль, Тикаш ялсовечĕс
малта пыраççĕ. «Арабось» колхоз
çĕнĕ заема 17095 тенкĕ, «Хĕрлĕ Мăра
колхозра 5500 тенкĕ сарса, заемш
укçине те йăлтах пухса çитернĕ.

Т. КОЖИН

Ăнăçлă иртрĕ

ЧКАЛОВСКИ. «Восток» колхоз
Виççĕмĕш Пятилетка (тăваттăмĕш çу
хи кăларăм) Заемне сарасси питĕ
засл̆ă пулса иртрĕ.

Колхозра ĕçлеме пултараканс
мĕнпурĕ 177 çын, вĕсенчен 174
пĕтĕмпе 5380 тенкĕлĕх çыранса илч
Подписка укçине тăватă кун ху
шинче 4560 тенкĕ пухнă.

Колхоз председателĕ Д. Чернов
тенкĕлĕх çыранчĕ, укçине те çиййĕнч
тÿлесе татрĕ. Ф. Никифоров, В. Дюк
А. Царев колхозниксем тата И. Элл
(колхоз агрономĕ) пурте 100-шер т
кĕлĕх çыранчĕç, укçине те çиййĕнч
парса татрĕç.

А. Салмин, Солдатов, Сидоров к
хозниксем 50-шар тенкĕлĕх çыранч
Сидоров арăмĕ хăй 25 тенкĕлĕх çыр
чĕ. Кусем те заем укçине çиййĕнч
тÿлесе татнă.

Заем сарнă вăхăтра колхозра
номер стена хаçачĕ кăларчĕç.

Таблицăсене тĕрĕслесен хăшпĕр к
хозниксем выляса илни курăнчĕ.
ра выляв укçине колхозниксем пĕтĕ
пе 1550 тенкĕ алла илчĕç.

О. КАШТАНОВА

Пĕлтĕрхинчен ытларах çыранаççĕ

ВĂРМАР. Кавал ялĕнчи ĕççынис
çĕнĕ заема питех те хапăл туса к
се илчĕç. Ăна ик-виç кун хушшинч
пĕлтĕрхинчен чылай ытларах çыр
чĕç. «Крахмал» заводĕнчи рабочисем
служащисем, вăтам шкулти учител
сем çĕнĕ заема пĕр уйăхри ĕçукç
чен кая мар çыранса илеççĕ. Колх
никсем те 13000 тенкĕлĕх çыранч
Колхоз председателĕ А. Туртушов
тенкĕлĕх, колхоз агрономĕ И. Тур
шов 400 тенкĕлĕх, бригадирсем т
ытти штатлă вырăнта ĕçлекен к
хозниксем 200-шер тенкĕлĕх çыранч
Рядовой колхозниксем те — В. Ко
рев 150 тенкĕлĕх, П. Поби 150 тен
лĕх, А. Ермаков 100 тенкĕлĕх, в
колхозниксем—С. Кузнецовпа Г. М
ников юлташсем 50-шар тенкĕлĕх
рăнчĕç. 50 тенкĕрен сахалтарах çыр
нă колхозниксем çукпа пĕрех. Ну
йĕшĕ укçине те парса татма пуçлар

В. Т.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН
УКАЗĔ
Д. Ф. Устинов юлташа СССР Вооружени Халăх Комиссарĕ пулма уйăрса лартасси çинчен

Дмитрий Федорович Устинов юлташа СССР Вооружени Халăх Комиссарĕ пулма уйăрса лартас.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1941 çулти июнĕн 9-мĕш.

Словаки посланникĕ г-н Ю. Шивко хăйĕн верительнăй грамотисене панă

Июнĕн 9-мĕшĕнче ССР Союзĕн Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. И. Калинин юлташ Словаки посланникне тата полномочнăй министрне г-н Ю. Шивкона йышăннă. Г-н Шивко хăйĕн верительнăй грамотисене панă.

ХРОНИКА

СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ Б. Л. Ванников юлташа, вăл Халăх Комиссарĕн обязанноçĕсене кирлĕ пек туса пырайман пирки, Вооружени Халăх Комиссарĕн ĕçĕсенчен хăтарнă.

(ТАСС).

РСФСР Верховный Совечĕн Президиумĕ кăçалхи июнĕн 6-мĕшĕнче йышăннă Указ тăрăх Чăваш АСС Республикинчи Шупашкар районĕнчи халăх пурăнакан Сосновка пунктне рабочи поселоксен категорине кĕртнĕ, унăн ятне улăштарман, халиччен пекех хăварнă. (ТАСС).

СОВЕТ СОЮЗĔ ТĂРĂХ

☆

Çурçул планне срокчен тултарнă

ГРОЗНЫЙ, июнĕн 9-мĕш. (ТАСС). Енер «Грознефтекомбинатăн» малта пыракан «Малгобекнефть» трессчĕ нефть тата газ кăлармалли çурçул программине тултарнă.

• • •

ИРКУТСК, июнĕн 9-мĕш. (ТАСС). «Лензолото» трессчĕн Артемовски прискĕнче ĕçлекен горняксем ылттăн кăлармалли çурçул планне тултарнă.

• • •

ЛЕНИНГРАД, июнĕн 9-мĕш. (ТАСС). С. М. Киров ячĕпе тăракан комбинат пĕтĕм йышши продукци тăрăх çурçул программине тултарнă. Çип хатĕрлемелли плана срокчен 22 кун маларах тултарнă.

• • •

ВИИПУРИ, июнĕн 9-мĕш. (ТАСС). Целлюлозăпа хут тăвакан «Иоханнес» комбинат 6 уйăх заданине тултарнă. Продукцин хăйне тума ларакан хакне чылай чакарнă. Комбинатри цехсем пурте заданисене кашни уйăхрах иртерсе тултараççĕ.

Груз турттармалли велосипедсем

Харьковри велозаводра груз турттармалли, виçĕ кустăрмаллă икĕ велосипед туса хатĕрленĕ. Çак велосипедпа 60 килограмм чухлĕ груз турттарма пулать. Малти икĕ кустăрма хушшинчи рессорсем çине кузов вырнаçтарса лартнă, хыçалти кустăрма ытти велосипедсен кустăрми пекех. Совет Союзĕнче халиччен çакнашкал веломашинăсем пулман-ха.

Халиччен Украинăра хĕрарăм велосипечĕсем туман, кăçалхи çул вĕсене туса кăларма пуçлаççĕ.

Эстони СС Республикинчи авалласăн памятникĕсем. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Таллин хулинчи Петр I пурăннă çурт. Сылтăмра—Петр I кровачĕ.
(ТАСС фотохроники).

Çĕр айĕнчи авалхи хула

Аккерманти (Украина ССР) площадьре, сыхланса юлнă авалхи крепость çывăхĕнче археологсем çĕр алтма пуçланă. Çак вырăнта авалхи хула пулнă тесе шутлаççĕ.

Çĕре алтни халех те питĕ интереслĕ результатсем панă. Ултă метр тарăнăшĕнче урамăн пĕр пайĕ уçăлнă. Урам сур метр хулăмĕш вĕтĕ чулсемпе витĕнсе выртать. Материаллă культурăн тĕрлĕ япалисем тăрăх пăхсан, ăна пирĕн эра пуçланиччен III-II ĕмĕрсенче тунă теме пулать.

Тарăна алтса кĕрсе, авалхи грексем ĕненнĕ тухăçлăх пике-туррин мрамортан тунă статуэткине, савăт-сапасене, мрамортан тунă колоннăсемпе карнизсен ванчăкĕсене тупнă. Хăшпĕр çуртсен стенисене тĕплĕн якатнă, метр хулăмĕшне çити чулсенчен купаласа тунă.

Крымри курортсенче

Крымра ăшă, хĕвеллĕ çанталăк тăрать. Ялта, Симеиз, Гурзуф пляжĕсем çинче — пиншер çынсем. Мĕнпур санаторисемпе кану çурчĕсем тулли нагрузкăпа ĕçлеççĕ. Крымăн кăнтăр енчи çыранĕнче кăна 16 пин çынна яхăн канать.

☆

Марксизм-ленинизм классикĕсен произведенийĕсене Литва чĕлхипе кăларнă

Литва СС Республикинчи государст
издательстви марксизм-ленинизм кл
сикĕсен чылай произведенийĕсене л
ва чĕлхипе кăларнă. Июнь уйăхĕн
çакăн пек кĕнекесем пичетленсе тух
çĕ: И. В. Сталинăн «Вопросы ленин
ма», В. И. Ленинăн «Две тактики
циал-демократии в демократической
волюции», К. Марксăн «Наемный тр
и капитал».

Çĕркăмрăклĕ вырăнсем тупнă

Мускав патĕнче çĕркăмрăк бассейн
чиккисем кашни çулах аслăланса п
раççĕ. Тула, Мускав, Рязань тата С
ленск облаçĕсенче çĕркăмрăк вырăн
сем çĕнĕрен тупнă.

Смоленск облаçĕнче çĕркăмрăкĕн
лăм сийне тупнă. Палико-Будски
кен çĕркăмрăклĕ вырăна тĕплĕн р
ведка тăвасси вĕçленсе пырать, ку
çĕркăмрăкне пĕчĕкрех шахтăсем т
кăларма юрăхлă. Кăçалхи çул çĕрк
рăк шыраса тупас ĕçсене çĕнĕ участ
сенче пурĕ вуншилĕк участокра т
иртермелле.

Сахалинри сельдь

Сахалинри пулăçсем пулă тытас
ăнăçлăн туса пыраççĕ. Сельдь я
пулă тытас тĕлĕшпе моторлă 100 су
ытла ĕçлеççĕ. Кашни кунах пĕррем
сортлă пулă тытаççĕ, çуркунне пуç
нăран вара 40 пин цент. яхăн тытнă.
халинри сельде 10 пин центнер па
ходсем — рефрижираторсем çине
есе материк çине ăсатнă та ĕнтĕ.

ПАРТИ ПУРНĂÇĔ

Решенисем йышăннипех лăпланнă

Парторганизацисен промышленноçпа ранспорт тĕлĕшĕнчи хуçалăхлă тата олитикăллă задачисене палăртса, КП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференийĕ хăйĕн решенийĕнче çапла каланă: уринчен малтан, парти организацийĕм промышленноçпа транспорт ĕçĕ çи- интересленмесĕр пăхнине йăлтах терес пулать. Парторганизацисен млĕхне промышленноçпа транспорт ушисемпе интересĕсемшĕн пĕтĕм вăй- тăрăшасси еннелле татăклăнах çарас пулать.

Парти организацийĕсем промышленçлă предприятисен, чугунçулсен, паходствăсен, портсен ĕçĕсене тăтăшах пчесе пĕлсе тăни, вĕсен нушисемпе ĭтăвĕсене палăртса пыни тата хуçах организацисене вĕсем промышленçпа транспорта ертсе пырас тĕлĕшпе ллен туса пыракан ĕçре пулăшу па- кирлĕ».

Шупашкар пристанĕнчи пуçламĕш рторганизаци, çак кăтартусене пурça кĕртнĕ май, хăйĕн ĕçне мĕнле ăхлатса çĕнетсе пырать-ха?

Навигацине хатĕрленесси — пуçлаш парторганизацин ĕçĕнче пысăк выН йышăнса тăмалла пулнă. Малтанха пăхсан, парторганизаци çак ыйпа начар мар ĕçленĕ пек курăнать. днăсене юсас ĕç мĕнле пыни, приснь навигацине хатĕрленни çинчен а навигацин ытти ыйтăвĕсем тăрăх рторганизацин пухăвĕсенче 7 хутчен тсе-явнă. Анчах, калас пулать, çак тусене малтан тĕплĕн хатĕрлемесĕр, е тĕрĕслемесĕр, çиелтен сÿтсе-явнă. кна навигаци уçăлнă хыççăнхи ĕçсем йăх çирĕплетсе параççĕ. Пристань вигацине пысăк çитменлĕхсемпе кĕт- илчĕ.

Суднăсене юсас ĕç мĕнле пыни çинн парторганизацин пухăвĕнче сÿтсенă чухне çак ĕç йĕркеллĕ пынине партнă. Çакна пристань начальникĕ гоявленский, пуçламĕш парторганицин ун чухнехи секретарĕ Агафонв юлташ çирĕплетсех шантарнă. Анх пур ĕç те йĕркеллĕ пулса пыман. кă парторганизацин пухăвĕнче навицин малтанхи уйăхĕнчи итогĕсем нчен сÿтсе-явнă чухне те аван кунчĕ.

Навигаци пуçланнă вăхăт тĕлне истанĕн график пулман, вăл халĕ те к-ха. Апрель, май уйăхĕсенче грузм турттармалли плансене тултарайн. Уйрăм суднăсене навигаци уçăлнă е юсаса çитереймен, хăшпĕр суднăе начар юсанă. «Коммунальник» ркас 5—6 кун хушши ĕçлесен пĕр так ремонтра ларнă. «15 лет Чуваш. ССР» трамвай çинче навигаци пуçннăранпа авари пулнă, 58 сехет стой тунă. «В—6» газоход, «20 лет ваш АССР» пароход çинче те аварим пулнă.

Анчах пуçламĕш парторганизаци аварисем мĕнле сăлтавпа пулнипе интересленмен, çак ыйтăва ку вăхăтченех ниçта та хускатман.

Парторганизаци суднăсенче, пристаньре тата складсенче тасалăхпа йĕркелĕхшĕн начар кĕрешет. Складра таса мар, тĕрлĕрен таварсемпе япаласем вараланаççĕ. «Коммунальник» баркас çинче те тасалăх çук. «Чебоксарец» баркас çинче те çавнашкалах. Пассажирсен вокзалĕнче те тасалăхпа йĕркелĕх туса çитермен.

XVIII партконференци ĕç дисциплинине çирĕплетме, прогулсене пĕтерме ыйтать. Пуçламĕш парторганизаципе пристань начальникĕ Богоявленский юлташ конференцин кăтартуне пурнăçа кĕртсе пырас тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçлеççĕ. Навигаци пуçланнăранпа прогулсем тунă тĕслĕхсем пур. Хăшпĕр чухне кунта прогульщиксене хÿтлеççĕ. «20 лет Чуваш АССР» пароходăн механикĕ Медведев апрелĕн 30-мĕшĕнче ĕçрен 2 сехет те 40 минута малтан тухса кайнă. Ăна суда парса ответ тыттарас вырăнне, ĕçрен кăларнипе лăпланнă. Çак факт Богоявленский юлташ СССР Верховный Совет Президиумĕн Указне тÿрремĕнех пăснине кăтартса парать. Çакна парторганизаци те вăхăтра кăтартса паман.

Партиллĕ-политикăллă ĕçе организацилес тĕлĕшре парторганизацин пысăк çитменлĕхсем пур. Суднăсенче агитаци ĕçне туса пымаççĕ. Хăшпĕр суднăсенче агитаторсем пачах пулман. Массăллă-политикăллă ĕç начар пулнине пула пристаньре ĕçлекенсем хушшинче çĕнĕ заема, хулари ытти коллективсемпе танлаштарсан, сахал сарнă.

Кунти парторганизаци комсомол тата профсоюз активне ĕçе начар явăçтарать. Комсомол организаци япăх ĕçлет. виçĕ уйăх хушши ĕнтĕ комсомолецсен пухăвĕсем пĕртте пулман. Комсомол организацин секретарĕ Михайлова организацинче миçе комсомолец тăнине те пĕлмест. Çак пример ĕнтĕ парторганизаци комсомол организацине ертсе пыманнине, ĕçре пулăшма маннине аванах кăтартса парать.

Çак çитменлĕхсем пристаньри пуçламĕш парторганизаци администраци ĕçне контроль туса тăма панă правăпа усă курманнине, ĕçре администрацине çителĕксĕр пулăшнине, XVIII партконференцин решенийĕсене пурнăçлассишĕн начар кĕрешнине çирĕплетсе параççĕ

ВКП(б) Шупашкар хула комитечĕн нумай пулмасть пулса иртнĕ пленумĕ пристаньри пуçламĕш парторганизацин ĕçĕсем çинчен доклад итлерĕ. Пленум парторганизаци секретарьне Игумнов юлташа пуçламĕш парторганизацин ĕçĕсене тĕпренех лайăхлатма, XVIII партконференцин решенийĕсене пурнăçа кĕртсе пыма хушрĕ.

В. КАРЗАНОВ.

Çамрăк коммунистсем хушшинче куллен-кун ĕçлемелле

ПЕРВОМАЙСКОЕ. ВКП(б) XVIII съезчĕ пулса иртнĕренпе партин районри организацин йышĕ чылай хутшăнчĕ. Парти ретне производствăра паха примерсем кăтартса ĕçлекен рабочисем, ялхуçалăхĕнче малта пыракансем тата интеллигентсем кĕреççĕ. Юлашки икĕ çул хушшинче 66 çынна парти членне, 100 çынна парти членĕн кандидатне илнĕ. Хальхи вăхăтра районра парти членĕн кандидачĕсем 86 çын шутланаççĕ.

Çамрăк коммунистсем хушшинче ĕçлесси — ответлă ĕç. Парти райкомĕ парти членĕн кандидачĕсемпе ĕçлессине йĕркелесе пырать темелле. Райком инструкторĕсем пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсене кандидатсемпе мĕнле ĕçлес, вĕсене порученисем парас тата çав порученисене пурнăçа мĕнле кĕртнине тĕрĕслес тĕлĕшпе пысăк пулăшу параççĕ.

Ĕçре ÿссе, çирĕпленсе пыракан кандидатсене парти членне илнĕ. Акă, М. Макаров юлташ Пăлапуç Пашъелти туллимар вăтам шкулта паха примерсем кăтартса ĕçленĕ. Вăл парти историне хăй тĕллĕн вĕренсе тухнă, кунсăр пуçне юридически институтра заочно вĕренет. Халĕ Макаров юлташа пропагандист пулса ĕçлеме парти райкомне илнĕ.

Майăн 18-мĕшĕнче пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсемпе парторгсен семинарĕ пулса иртрĕ. Семинарта отчетпа суйлав пухăвĕсен итогĕсем, парти ретне илес ĕçри çитменлĕхсем çинчен сÿтсе-явнă. Çак ыйтусенех тата парти членĕн кандидачĕсен майăн 28-мĕшĕнче пулса иртнĕ районри пухăвĕнче сÿтсе-явнă.

Анчах, калас пулать, кандидат стажĕ иртсе кайнă коммунистсем чылайха. Унашкаллисем пурĕ 52 çын шутланаççĕ. Уйрăм кандидатсем парти членне кĕме начар хатĕрленеççĕ. Ку айăп пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсене те тивет. Вĕсем те кандидатсене сахал пулăшаççĕ.

Парти райкомĕ тата пуçламĕш парторганизацисен задачи — парти членĕн кандидачĕсене куллен-кун пулăшасси, вĕсене партиллĕ порученисем парса, вĕсене пурнăçа кĕртме вĕрентесси, çавна май парти членне кĕме хатĕрлесси пулать.

И. ЧУДАКОВ.

ВКП(б) Первомайски райкомĕн оргинструкторски отдел заведующийĕ.

Дисциплинăна çирĕплетсех пымалла

ШАМАРШĂ. Учрежденисемпе организацисенче ĕçлекенсем хушшинче политикăллă-массăллă ĕçе çителĕксĕр туса пынă пирки уйрăм работниксем государство дисциплинине пăсаççĕ, хăшпĕр чухне хулиганла ĕçсем те тăваççĕ. Кăçал райçĕрĕç пайĕнче икĕ çын прогул тунă. Райсовет исполкомĕнче ĕçленĕ Гудимов хулиганла ĕçсем тунă.

Нумай пулмасть райкомра ĕçлекен оргинструкторски отдел заведующийĕ Матвеев прогул тунă. Вырăс Чукал ялсовет председателĕ, вăлах пуçламĕш парторганизаци секретарĕ К. Зиновьев виçĕ кун хушши прогул тунă.

Яблоновка ялсовет председателĕ Воронцов государство дисциплинине пăснă. Виçпÿрт Шăмăршă ялсовет председателĕ Шарушкин çураки вăхăтĕнче виçĕ кун хушши базарсенче çÿресе прогул тунă.

Çÿлте асăннă примерсем работниксем хушшинче политикăллă-массăллă ĕçе вăйлатма, ĕç дисциплинине çирĕплетессишĕн тăрăшса ĕçлеме кирлине кăтартса параççĕ.

Д. ОБОФОРОВ.

Коммунистсем малти ретре

ШАХАСАН. Анат-Сурăмри пуçламĕш рторганизацинчи коммунистсем Сот правительстви çĕнĕ заем кăларасси нчен йышăннă постановленине пысăк васлăхпа кĕтсе илчĕç. Вĕсем çĕнĕ ма сарас ĕçре те хăйсен примерлăхне артса пачĕç. Парторганизаци секрерĕ М. Игнатьева юлташ çĕнĕ заема тенкĕлĕх çырăнса, укçине те çав нах тÿленĕ. Коммунист П. Констаннов (4-мĕш бригадăн бригадирĕ) 100 нкĕлĕх çырăнчĕ. Коммунист Денисов таш, ялсовет председателĕ, 250 тенлĕх çырăнчĕ. Орловпа Никитин юлпсем те хăйсем примерлă пулса, хозниксене çĕнĕ заем çырăнма хавлантарчĕç.

Заем сарас ĕçе агитаторсем те питĕ лĕн хутшăнчĕç. Вĕсем хăйсене çирĕплетнĕ бригадăсенче митингсем, пухусем туса ирттернĕ. Бригадăсенче, колхозсенче стена хаçачĕсем кăларнă. Уйрăмăнах Орлов, Денисов юлташсем агитаци ĕçне лайăх туса пыма пултарнине кăтартрĕç. Вĕсем митингсемпе пухусем ирттернисĕр пуçне кашни колхозникпе уйрăм калаçусем туса ирттернĕ.

Çĕнĕ заема колхозниксем хушшинче сарас тĕлĕшпе агитаци ĕçне лайăх туни хăйĕн результатне пачĕ. Заем уполномоченнăйĕсем заем сарас тĕлĕшпе социализмла ăмăртса ĕçлерĕç. Анат-Сурăм ялсовет территоринче заема пĕр кун хушшинче сарса çитернĕ.

В. НИКОНОРОВ.

Кашни колхозрах лаша ферми е лашасене пăхакан бригада тăвассишĕн

Партин Центральный Комитечĕпе СССР Совнаркомĕ ялхуçалăх продуктисен заготовкисене тата закупкисене ирттерес политикăри улшăнусем çинчен кăларнă постановлени кашни колхоза лаша ĕрчетес тĕлĕшпе вăйлăн ĕçлеме хушать.

Халь ĕнтĕ пур колхозсем умне те çакăн пек задача тухса тăрать: лашасене ĕрчетсе, лайăх пăхса ÿстермелле. Çак задачăна пурнăçлас тесен, кашни колхозрах лашасен фермисене тата лаша ĕрчетес енĕпе ĕçлекен бригадăсем организацилемелле. Çаксене йĕркелесен çеç кĕсресене вăхăтра чуптарассине, вĕсене пĕтĕ чух сыхласа усрассине тата çамрăк тихасене лайăх пăхса ÿстерессине пурнăçа кĕртсе пыма пулать. Кĕсресем тата вĕсен тихисем уйхир бригадинче пулсан, вĕсене тĕрĕс пăхса усрама канçĕр. Çапла ĕнтĕ, чи лайăх кĕсресене, виçĕ çула çитнĕ тихасене, çавăн пекех тата Хĕрлĕ Çара пама палăртнă лашасене пĕрлештерсе пĕр группа тумалла, вĕсем валли уйрăм вите пулмалла, вĕсене пăхма колхозниксенчен ятарласа уйрăм бригада тумалла.

Çапла тусан çеç ĕçе кирлĕ пек йĕркелесе çитерме пулать.

Лаша ĕрчетекен фермăпа лаша ĕрчетме ятарласа тунă бригада хушшинче уйрăмлăх çакăнта: лаша ферминче 10 кĕсререн кая мар пулмалла. Çапла вара, колхозра вуннă е тата ытларах кĕсре пулсан (вĕсем ăратлă лашасем ĕрчетмеллисем пулмалла), лаша ферми организацилемелле.

Лаша ĕрчетес енĕпе бригадă/ ферма тума палăртнă чухне ытлашши çирĕп кондици тумасан та юрать. Анчах çакна çирĕп астумалла: çав фермăпа бригада Хĕрлĕ Çара валли юрăхлă лашасем пăхса ÿстерччĕр.

Чăваш АССР Çĕрĕç Халăх Комиссариачĕ çумĕнчи коневодство управленийĕ, çавăн пекех тата районри çĕрĕç пайĕсем те халиччен лаша фермисемпе ĕçлемен, вĕсене йышлăлатас енĕпе интересленмен, вĕсене начар ертсе пынă. ВКП(б) Обкомĕпе Чăваш АССР Совнаркомĕ 1940 çулти ноябрĕн 1-мĕшĕнче кăларнă постановлени хыççăн çеç çÿлте асăннă çитменлĕхсене пĕтерме тытăннă.

Халь ĕнтĕ районсенчи чылай колхозсем лаша фермисен тата бригадăсен уссине туйса илчĕç, вĕсене организацилес тĕлĕшпе ĕçлеме тытăнчĕç. Пăрачкав районĕнче 1940 çулти октябрь уйăхĕнчен 3 лаша ферми çеç пулнă. 1941 çулти апрель уйăхне унта 31 лаша ферми тата 10 бригада организациленĕ.

Анчах та хăшпĕр районсенче çак ĕç япăх пырать. Лаша фермисем тата ятарласа тунă бригадăсем организацилес енĕпе уйрăмăнах Вăрнар, Сĕнтĕр, Шăхасан, Элĕк, Елчĕк тата Куславкка районĕсем кая юлса пыраççĕ.

Çак асăннă районсен исполкомĕсемпе çĕрĕç пайĕсен колхозсенче лаша ĕрчетес енĕпе халех татăклăн ĕçе тытăнмалла, колхозсене ĕçпе пулăшса пымалла, партипе правительство кашни колхозрах лайăх лашасем пăхса ÿстересси пирки йышăннă решенисене çывăх вăхăтрах пурнăçламалла.

Лаша фермисемпе бригадăсен ĕçне йĕркеленĕ чух колхозниксен ĕçне организацилесси тата вĕсене ĕçшĕн тÿлесси татăклă ыйтусем пулса тăраççĕ. Колхозниксене ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен кăларнă постановлени вĕсене хавхалантарать. Районри çĕрĕç пайĕсемпе зооветперсоналăн çак постановленине пурнăçласа пыма колхозсене тивĕçлĕн пулăшмалла.

Малта пыракан колхозсенче лаша ĕрчетес ĕçе ăнăçлăн йĕркеленĕ, уйрăм работниксен обязанноçĕсене тĕплĕн палăртса хунă. «Новая жизнь», «1905 год», Ворошилов ячĕпе тăракан колхозсенче (Çĕрпÿ р.), Буденный ячĕпе тăракан, «Красноармеец» (Етĕрне р.), Чкалов ячĕпе тăракан колхозсенче (Сĕнтĕрвăрри р.) лашасем ĕрчетес ĕçе лайăх йĕркеленĕ. Ку колхозсем фермăсенче чи лайăх лашасем ÿстереççĕ.

Çак ĕçе кирлĕ пек йĕркелейменни вăл колхоз руководителĕсенчен çеç килет. «Правда» колхозра (Шупашкар р.) яланлăх конюхсем çук. Лаша витисенче ĕçлеме унта колхозниксене черетпе уйăраççĕ. Çакăн пек йĕркесĕрлĕхсене тĕппипех пĕтермелле, мĕншĕн тесен, вĕсем лаша ĕрчетес ĕçре пысăк чăрмав кÿреççĕ.

Колхозра, лашасене лайăх пăхмасан, лашасен йышне ÿстерес енĕпе çитĕнÿсем тума çук. Вĕсене вăхăтра тата йĕркеллĕ апатлантарас пулать, çамрăк тихасене уйрăмăнах малтанхи уйăхсенче асăрхаса тăмалла.

Колхозра лаша ĕрчетес тĕлĕшпе татах лайăхрах тăрăшса ĕçлемелле. 1941 çулта пирĕн республикăри кашни колхозрах лаша фермисем е тата лашасене пăхакан бригадăсем тума тăрăшмалла.

Л. ИЛИВАНОВ,

ЧАССР Наркомземĕн коневодство управленийĕн начальникĕ.

Ĕç мĕнле пынине пĕлмен чухне

ÇЕРПУ. Çĕнĕ Катекри «Красный герой» колхозăн çак кĕркунне 61 гектар ытла кĕрт тырри акмалла. Çавăнпа та ĕнтĕ кунта çĕртмене вăхăтра сухаласа хăварма тăрăшаççĕ. 1028 лав тислĕк турттарса кăларнă.

Колхозниксен килĕсенчен тата колхозри выльăх витисенчен татах тепĕр 1000 лав турттарса кăларатпăр, — тет колхоз председателĕ П. Данилов.

Малта пыракан колхозсенче çĕртме сухине вăхăтра вĕçлесе çитерме тăрăшаççĕ. «Чуваш ЦИК», «Радио», «Вучах» колхозсем çĕртме туса пĕтернĕ. Анчах уйрăм колхозсенче, тĕрлĕ сăлтавсем тупса, çĕртме сухине вăрăма тăсса пыраççĕ. Иккĕмĕш Вăрманкасси ялсоветĕнчи «Красное знамя» колхозра юлашки вăхăта çитиччченех çĕртме тума тытăнман. Кун пек колхозсем районра татах та пур.

Çĕртме тунă çĕрте трактор бригадисем те çителĕклĕ ĕçлемеççĕ-ха. Кубанский юлташ ертсе пыракан бригадăри хăшпĕр трактористсем ăшăх сухалаççĕ, тăпрана лайăх çавăрттарса пăрахса пымаççĕ. Нумай бригадăсенче предплужниксем çук.

Çĕртме сухи тăвасси начар пыни вăл райçĕрĕç пайĕнчи тата МТС-ри работниксем конкретлă ертсе пыманран килет. Çак кунсенче кăна районри колхоз тата ялсовет председателĕсен канашлăвĕ пулса иртрĕ. Райçĕрĕç пайĕнчи работниксенчен пĕри председательсене çĕртме сухине хăвăртрах туса çитермелли çинчен асăрхаттарчĕ. Районра ĕç мĕнле пынине пĕлес шутпа пулас: — хăш колхозра çĕртме тума пуçăнман, çавăн пек колхоз председателĕсене ал çĕклеме ыйтатăп, — терĕ вăл. Ал çĕклекенсем сахал мар пулчĕç. Çавах та, чăннипе илсен, ĕç мĕнле пынине пĕлме май килмерĕ.

Ĕç мĕнле пынине пĕлмен тата ĕçпе конкретлă ертсе пыман чухне çавăн пек ĕнтĕ вăл.

(Хамăр корр.).

Пулă пĕви

ШАХАСАН. «Красный Октябрь» колхозăн 1-мĕш бригади çак кунсенче пысăк пĕве турĕ. Халĕ пĕвене шыв тулса çитрĕ, П. Мулин колхозник тăрăшнипе унта пулăсем тытса ячĕç.

С. СТЕПАНОВ.

Призыв комиссийĕнче

Пĕрер эрне малтанрах ВЛКСМ Элĕк райкомне Çĕмĕрткассинчи Николай Терентьев пырса кĕнĕ.

— Манăн ФЗО шкулне каяс килет, акă заявлени...

— Сана мĕнле професси килĕшет? — ыйтнă комсомол райкомĕнче.

— Кирек мĕнле професси те çавах! Совет çĕршывĕнче пур ĕç те хисеплĕ, — тенĕ вăл. Каччă кăшт чарăнса тăнă та çапла каланă: столяр пулсан авантарах.

Вăл июнĕн 7-мĕшĕнче районри призыв комиссине килчĕ. Таса çипуç тахăннă, çÿçĕсене кастарнă.

Врачсем унăн сывлăхне пăхнă хыççăн, призыв комисси председателĕ И. Весновский юлташ ăна комисси ларакан сĕтел умне чĕнсе илет.

— Санăн-и ку заявлени? — ыйтать комисси председателĕ.

— Манăн, — татăклăн ответлет вăл.

— ФЗО шкулне вĕренме каяс килет тĕрĕс-и çав?

— Каяс килет.

— Молодец. Сывлăхлă эсĕ. Сана ФЗО шкулне вĕренме кайма йышăннă шутлатпăр. Инçет-Хĕвелтухăçне — Хабаровск крайне каятăр. Хатĕрленĕр, паспорт илĕр. Çитес кунсенче путевка паратпăр.

Çамрăк призыв пÿлĕмĕнчен хаваслăн тухса каять.

Вырăс Сормри «Доброволец» колхозра Евгений Карташов, Иван Миронов тата Иван Соснин юлташсем питех те туслă ÿсеççĕ. Пĕрле вĕреннĕ, колхозра та пĕрлех ĕçлеççĕ. Вĕсем малалла та пĕрле вĕренесшĕн тата пĕрле ĕçлесшĕн. Виççĕш те пĕр тантăшсем: 1924—25 çулсенче çуралнă.

Паян вĕсем виççĕшĕ те пĕрле ФЗО шкулĕсене вĕренме яма илекен призыв комиссине килнĕ. Малтан призыв комиссине Евгений Карташов кĕрет. Вăл VIII-мĕш класран вĕренсе тухнă, 1924 çулта çуралнă. Ăна комисси: «ФЗО шкулне вĕренме яма юрăхлă», тесе йышăнать, Хабаровск крайне яма палăртать.

Унтан призыв комисси сĕтелĕ умне Иван Миронов пырса тăрать.

— Эсĕ, Миронов, ФЗО шкулне вĕренме кайма юрăхлă, — пĕлтерет комисси председателĕ.

— Ăçти шкула? — ыйтрĕ вăл васкавлăнтарах, комисси председателĕ калассине пÿлсе.

— Карташовпа иксĕр те пĕр шкулах каятăр, Инçет-Хĕвелтухăçне... — ответлерĕ комисси председателĕ.

Иван Соснин та Карташовпа Мироновран уйăрăласшăн мар, вăл та хăйне вĕсемпе пĕрле — Инçет-Хĕвелтухăçĕнчи ФЗО шкулне яма ыйтрĕ.

Иван Васильев ултă çул вĕреннĕ. Вăл Вутланти «Большевик» колхоз членĕ. Колхозра пур ĕçе те тĕплĕн тăвассишĕн тăрăшать.

— Мĕн ыратать? — ыйтаççĕ унтан призыв комиссинчи врачсем.

— Ыратмасть.

— Хăлха илтет-и?

— Лайăх илтет.

Вăл, призыв комисси сĕтелĕ умне пырса тăнă тăман, ыйтать:

— Хăçан каймалла?

— Тăхта-ха, — ăна чарса ыйтать комисси председателĕ. — Санăн хăвăн вĕренме каяс килет-и?

— Шутсăр каяс килет. Мана пуринчен малтан йышăнăр.

— Аван. Йышăнăпăр.

— Эпĕ машинăсемпе ĕçлеме юрататăп. Иртнĕ çулхи уборкăра жнейкăпа тырă выртăм...

* * *

Малтанхи кунсенче призыв комиссийĕнче пулнă çамрăксем час-часах призыв иртекен çурта пырса тухаççĕ, вĕсен призыв комисси членĕсемпе тĕл пулса калаçас килет. Перерыв пулнă хушăра çамрăксем вĕсем тавра сăрăнса илеççĕ. Çине-çине ыйтусем параççĕ.

— Путевкăсем халех пулаççĕ-и?

— Эпир чăнахах вĕренме каятпăр-и? Ененмелле мар, суйса каланă пекех туйăнать. Вĕренме каяс текенсем нумай пирки хамăра комиссире йышăннă пулин те, кайран ахалех тăратса хăварассăн туйăнать...

Хурăнсурти Николай Федоров призыва кĕрсе тухсан тепĕр кунне паспорт илме фотокарточкăсем ÿкерттерсе килнĕ. Ун чухне вăл каллех призыв иртекен çурта пырса тухрĕ. Вăл комисси членне, Гаврилов юлташа, курсан тÿрех ун умне пырса тăчĕ.

— Гаврилов юлташ, — терĕ вăл хумханнă пек пулса, — эпĕ фотокарточкăсем илсе килсе патăм. Вĕренме кайма хатĕрленсе çитетĕп.

Николай Федоров иртнĕ çул колхозра 283 ĕçкунĕ тунă. Кăçал та вăл 45 ĕçкунне çитернĕ.

— Манăн Инçет-Хĕвелтухăçне каяс килет, — тесе калаçа парать вăл. — Унта, Приморски крайра, пичче Хĕрлĕ Çарта пурăнать. Ун чухне унта çыру ярса илме инçе хушă юлмасть. Унта тата ĕç вăйĕ нумайтарах кирлĕ.

* * *

Июнĕн 7-мĕшĕнче призыв комиссийĕ витĕр 81 çамрăк тухнă, вĕсенчен 48 çамрăка ФЗО шкулĕсене вĕренме яма илнĕ.

Элĕк районĕнчи 1924—1925 çулсенче çуралнă çамрăксенчен 16 çамрăка Шупашкар хулинчи, 20 çамрăка Çĕмĕрлери, 120 çамрăка Хабаровск крайĕнчи ФЗО шкулĕсене вĕренме ямалла.

Виçĕ кун хушшинче — июнĕн 5-мĕшпе 7-мĕш кунĕсенче — призывра пулнă çамрăксенчен 88 çамрăка Хабаровск крайĕнчи, 23 çамрăка Çĕмĕрлене тата Шупашкарти ФЗО шкулĕсене вĕренме яма йышăннă.

Призыв комиссийĕ хăйĕн ĕçне июнĕн 11-мĕшĕнче вĕçлет.

ИВ. МОСЕЕВ.

Çумкурăксене тĕп тăвар

Вăйлă тырпул туса илес ĕçре çумкуксемпе кĕрешесси пысăк вырăн йынса тăрать. Çумкурăксем ялхуçалăхпысăк сиен кÿреççĕ, тырпул тухăçне вăтам шутпа çулленех 15—20 оцент таран, хăшпĕр çулсенче ытлах та чакараççĕ.

Çумкурăксем тăпрари нÿрлĕхе тата рпула кирлĕ сĕткенсене туртса илеç- Усен-тăрансем вара, кирлĕ сĕткен тата нÿрĕ çителĕксĕр пулнипе, йсăрланса ÿсеççĕ. Хăшпĕр çумкурăк тăпраран тырпула кирлĕ апатсене льтурăллă тырăсем илнинчен миçе хут та ытларах илеççĕ. Пысен гектартан 336 килограмм таран рлĕ апатсене илет.

Тăпрари нÿрĕ тырпула вăйлăн ÿсме тĕ кирлĕ. Тăпрара нÿрĕ çителĕклĕ пулн, тырă тухăçлăхĕ те вăйлă пулать. чах çумкурăклă уйсенче, тăпрари рĕне çумкурăксем туртса илнипе, льтурăллă ÿсен-тăран валли нÿрĕ телĕксĕр юлать. Çумкурăк овсюг хăй ÿсме, тулă культурăпа танлаштар, тăпраран 1,5 хут ытларах нÿрĕ илет. Çумкурăксем хăвăрт ÿссе кайнипе, рă калчисене аяла туса хăварса, кална ÿсме чăрмантараççĕ. Йытпыши мкурăк тырă улăмĕ тавра явăнса ах ăна пусса ÿкерет.

Çумкурăксем тырпула сиенлекен ркăпшанкăсене хăвăрт ĕрчеме пушаççĕ. Çумкурăксем хурткăпшанкăе хÿтлесе тăраççĕ, нумайĕшĕ вĕсемн апат пулса тăраççĕ. Хурткăпшанем малтанхи вăхăтра çумкурăксем нче ĕрчеççĕ, кайран вара, çумкурăк çулçисем хăрнă хыççăн, вĕсем ты калчисем çине куçса сиенлеме тынаççĕ.

Кусемсĕр пуçне çумкурăк анасем нче машинăсемпе ĕçлеме чăрмантать, хăшпĕр чухне машина пайĕсем мĕрĕлнисем те пулаççĕ.

Çумкурăксем тырă тухăçне чакарнисĕр пуçне вĕсен пахалăхне те нумай начарлатаççĕ. Чылай çумкурăксен вăррисем культурăллă ÿсен-тăран вăррисемпе хутшăнаççĕ, вĕсене вара сортировкăсемпе тасатса уйăрма питĕ хĕн. Таса вăрлăх аксан çеç эпир сиен тăвакан çумкурăксенчен хăтăлма пултаратпăр. Сортласа тасатнă вăрлăха акнă хыççăн калчасем те тикĕс шăтса ÿсеççĕ.

Çумкурăк выльăх-чĕрлĕхе те сиен кÿме пултарать. Нумай çумкурăксем выльăхсемшĕн сиенлĕ.

Нумайĕшĕ çумкурăксем, тырă пулса çитиччченех пулса çитсе, вăррисене çĕре тăкаççĕ. Малашне тăканнă вăрăсенчен каллех çумкурăксем шăтса тухса, тырăсене ÿсме чăрмантараççĕ. Çавăнпа та çумкурăксене шăтса тухнине анчах мар, тата çĕр çинче выртакан çумкурăк вăррисене те пĕтерессишĕн кĕрешмелле.

Колхоз уйĕсенче çумкурăксене тĕппипех пĕтерме халь пур майсем те çителĕклĕ. Уйрăм хуçалăхăн пĕчĕк йăранĕсем—яланах çумкурăк нумай пулакан вырăнсем—пĕтсе пыраççĕ. Социализмлă ялхуçалăхĕнче çумкурăксене пĕтерес тĕлĕшпе пысăк çитĕнÿсем тунă. Çулран-çулах агротехника ыйтăвĕсене пурнăçласа пырса, кĕрхи тата ирхи çĕртме тунă вырăнсем ÿссе пыраççĕ. Тракторсемпе çĕре тарăн сухалани çумкурăксене тĕппипех пĕтерме май парать.

Анчах, апла пулин те, çумкурăксем уйсенче нумай ÿсеççĕ-ха. Çумкурăксене пĕтермелли чи вăйлă меслет — ăна çумлани. Хирти çумкурăксене вăхăтра çумлани тырпул тухăçлăхне хăпартать, çумкурăксене çĕнĕрен саралассине чарма пулăшать.

Çум çумлас ĕçе çумкурăксем туха пуçласанах тытăнмалла. Малтанхи вăхăтрах çумкурăксем тымар тарăн яма ĕлкĕреймеççĕ, вĕсене çумлама та çăмăлтарах. Кĕрхи тата çурхи тырăсене пурне те çумсенчен тĕппипех тасатмалла. Чи малтанах кĕрхи тырăсене хĕл каçнă çумкурăксенчен — утмăл турат, пухра, гулявник, донник тата ытти курăксенчен çумласа тасатмалла.

Çавăнпа та малтанах кĕрхи тулă çинчи çумкурăксене çумлама васкамалла.

Çурхи тырăсем çинчи çумкурăксене çумлассине те вăхăтрах тытăнмалла. Çурхи тырăсене, вĕсем кĕпçеленме пуçланă вăхăтран пуçласа пуç кăларма тытăннă вăхăтченех çумласа тăмалла. Вир, тулă акнă вырăнсене çу касиччен икĕ хутран кая мар çумламалла. Сĕлĕ тата урпа анисене те çумламасăр хăварма кирлĕ мар. Хăшпĕрисем кантăр, хуратул тата викăпа сĕлĕ хутăш акнă тырăсене çумлама кирлĕ мар, теççĕ. Ку тĕрĕс мар. Ун пек культурăсем çинче те çумкурăксем нумай ÿсеççĕ. Клевер анисене те çумласа тухмалла, уйрăмăнах вăрлăхлăх акса хăварнă участоксене лайăх тасатмалла.

Йĕтĕн анисем çинчи çумкурăксене йĕтĕн шăтса тухсан, 4—5 сантиметр çÿлĕш ÿссен, çумламалла.

Пропашной культурăсене (çĕрулми, хĕвелçаврăнăш) шăтса тухсанах 1—2 хут сÿрелемелле. Ун хыççăн вара, йăран хушшисене çу касиччен 2—3 хутчен, çумкурăксем тухнă майĕпе, çĕре кăпăшкалатса тăмалла, çумкурăксене çумласах пымалла. Çумкурăксене çумланă чухне тăрринчен çеç татса илмелле мар, ăна тымарĕпех кăкласа илмелле. Тымарĕпе кăкланман çумкурăксене —пысен, молокан, йытпырши, чăрăш тăраллă курăка юри хатĕрленĕ тымар касмалли япалапа касса илмелле.

Çумланă çумкурăксене уйсене пăрахса хăварма кирлĕ мар, вĕсене купана пухса компост тунă çĕрте усă курмалла.

Компост купи хунă çĕрте вăрри пулса çитеймен çумкурăксемпе усă курмалла. Компост купи тунă çĕрте тымар тăрăх саралакан — пырей, свинорей çумкурăкăн тымаррисене хума юрамасть.

Çумланă чухне час-часах сарă чечеклĕ çумкурăксене çеç çумласа тухаççĕ, уйрăм палăрса тăман çумкурăксене çумламасăрах хăвараççĕ. Ун пек туни тĕрĕс мар. Çумламасăр хăварнă çумкурăк хăвăрт ÿссе кайса, тырăсене часах хупласа илет. Ыраш хушшинче ÿсекен шăнкăрав курăкне час-часах çумламасăр хăвараççĕ. Вăл курăк хăйĕн тымаррипе ыраш тымарри ăшĕнчи кирлĕ сĕткене туртса илет. Ку çумкурăк ÿснĕ вырăнта тырă тухăçлăхĕ те чылай чакать.

Пĕрре çумланипе çумкурăксем пĕтмесен, тепĕр хут çумласа тухмалла. Тырăсем çинчи çумкурăксене вĕсем кĕпçене тухиччен çумласа пĕтермелле.

Çавăн пекех тата çулсем, канавсем, йăрансем, вăрман хĕррисенче те çумкурăксене, вĕсем чечеке лариччен, вăхăтран-вăхăта çулсах тăмалла. Тырпул участокĕнчен аякра ÿсекен çумкурăксене те çумламасăр хăварма юрамасть, вĕсем те уйсене тепĕр хут вăрăсем тăкса, çумкурăксем сарма пултараççĕ.

Уйхире çумкурăксем саралма чарас ĕçре тырпула кĕске вăхăтра пуçтарса кĕртнинчен те килет. Кая юлса пуçтарнă тырпулăн пулса çитнĕ вăррисем тăкăнаççĕ, çав вăхăтрах çумкурăк вăррисем те тăкăнаççĕ.

Тырра вырса пуçтарнă чухне те уйрăм çумкурăксене уя лартса хăвармалла мар. Çумкурăксене тырă кĕлтинчен уйăрса илмелле.

Авăн çапнă хыççăн вăрлăха машинăсемпе сортласа тасатмалла. Сортласа тасатнă вăрлăх акнинчен тырпул тухăçлăхĕ те ÿсет, тырпулăн пахалăхĕ те лайăхланать.

Çумкурăксене пĕтерес тĕлĕшпе кĕркунне, тырăсене пуçтарсан та, ĕçлесе пымалла. Тырă хăмăлне вырса пуçтарнă хыççăнах сухалама тытăнмалла. Хăмăла сухалани тырă пуçтарса кĕртнĕ хыççăн шăтса тухнă çумкурăксене пĕтерет. Нумай çул ÿсекен çумкурăксене те малашне ÿсме чарать. Хăмăлсене 6—8 сантиметр тарăнăш сухаламалла. Тымар тăрăх саралакан çумкурăк (шурут таврашсем) нумай тĕл пулакан вырăна тарăнрах — 10-12 сантиметр тарăнăш сухаламалла.

Хăмăла сухаланă вырăнсене тата килес çул çурхи акмалли вырăнсене кĕркунне, сентябрь уйăхĕнче, кĕрхи çĕртме туса хăвармалла. Кĕрхи çĕртмене 20—22 сантиметр тарăнăш сухаламалла. Тарăн сухаласан çумкурăк тымаррисем çиеле тухаççĕ, вара вĕсем хĕл каçиччен шăнса пĕтме пултараççĕ.

Уйрăмăнах паразитлă çумкурăксене—повилика саралнă вырăнсене тасатмалла. Повилика çумкурăк Чăваш республикинче пур çĕрте те саралман, вăл йĕтĕн акса тăвакан районсенче çеç ытларах.

Повилика — питĕ те сиенлĕ çумкурăк. Унăн тымарĕ те, симĕс çулçисем те çук. Вăл ытти ÿсен-тăрансенчен сĕткен илсе пурăнать. Пирĕн республикăра йĕтĕн çинче тĕл пулакан повилика саралнă. Шăтса тухнă повилика тÿррех йĕтĕн туни тавра çаврăнса ÿсме, йĕтĕн туни варринчен тĕрлĕрен апат-çимĕççене, сĕткенсене туртса илет. Хăшпĕр чухне пĕр курăк повилика 200 тĕш йĕтĕне пĕтерме пултарать. Вара çав вырăнта 2—3 метр сарлакĕш пушă вырăн пулса юлать.

Повилика саралнă вырăнсене çулса илмелле. Повиликăна вăл чечеке ларма пуçличчен çумласа пĕтерме тăрăшмалла. Унăн вăрри пулса çитсе, тăкăлма пултарать.

Агротехника ыйтăвĕсене кирлĕ пек пурнăçласа пырсан, çумкурăксене хăвăрт пĕтерме пултаратпăр. Çумкурăксене пĕтерес тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлес пулать. Колхоз хирĕсенче çумкурăксем пулмалла мар.

Агроном Н. КОНДАКОВ.

Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкинче

Шкулсенчи пĕлӳ тĕрĕслевĕсем

Первомайски районри шкулсенчи пĕлӳ тĕрĕслевĕсем

Первомайски районри çутĕç пайĕ тата шкулсем, пĕтĕмĕшпе илсен, кăçалхи пĕлӳ тĕрĕслевĕсене тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илнĕ. Пĕлӳ тĕрĕслевĕсене ирттересси çинчен кăларнă инструкцие учительсем те, вĕренекенсем те тĕрĕс ăнланса илнĕ. Пĕлӳ тĕрĕслевĕсене ирттермелли текстсене, билетсене вăхăтра хатĕрленĕ, расписанисене инструкцире кăтартнă вăхăтра кăларса çакнă.

Райçутĕç пайĕ (заведующийĕ Наумов), шкул директорĕсем пĕлӳ тĕрĕслевĕ пуçланиччен мĕнпур предметсемпе программăсене тултарассишĕн тимлĕн ĕçлениие палăртмалла. Первомайскинчи вăтам шкулта, чылай вăхăт хушши учитель пулманнипе, физикăпа вĕренмен пулнă. Анчах шкул директорĕ Петров тăрăшнипе, вĕренӳ çулĕн юлашки чĕрĕкĕнче учитель тупса физика программине пĕтĕмĕшпех вĕренсе пĕтернĕ. Х-мĕш «Б» класс физикăпа пĕлӳ тĕрĕслевĕсенче лайăх тĕслĕхсем кăтартрĕ: 21 çынран саккăрăшĕ «отлично» е «хорошо» паллăсем илчĕç, начар отметка илекеннисем пулмарĕç.

Районри шкулсенче пулса иртнĕ пĕлӳ тĕрĕслевĕсем шкулсен вĕрентӳ ĕçĕн пахалăхĕ ӳссе пынине кăтартрĕç. Уйрăмах вырăс чĕлхине, чăваш чĕлхине, географие, естествознание вĕрентес ĕçĕн пахалăхĕ ӳснине палăртмалла.

Первомайскинчи вăтам шкулта Х-мĕш классенче 42 çын вĕренет. Вĕсенчен вырăс литературипе сочиненине 28 çын «отлично» тата «хорошо» çырса панă, начар отметка илни пĕр ача анчах пулнă. Вырăс чĕлхипе тата литературипе çăмах вĕççĕн пулса иртнĕ тĕрĕслевре начар паллă илни пĕр ача та пулман. Вĕренекенсен отвечĕсем вĕренекенсен пĕлĕвĕсем çирĕппине, вĕренекенсем литературăпа тĕплĕн паллашнине палăртрĕç.

Турханти тата Первомайскинчи вăтам шкулсен Х-мĕш класĕсем чăваш литературипе Çутĕç Халăх Комиссариачĕ панă темăсемпе сочиненисене аван çырса пачĕç. Икĕ шкулĕпе те начар отметкăсем пулмарĕç. Вĕренекенсен 75 проценчĕ «отлично» тата «хорошо» паллăсем илчĕ.

Географипе вĕренекенсен теориллĕ пĕлĕвĕсем чылай ӳсни курăнать, картăна вулама хăнăхас тĕлĕшпе те вĕренекенсем çитĕнӳ туса пыни палăрчĕ.

Кăçалхи пĕлӳ тĕрĕслевĕсенче учительсем вĕренекенсем умне уйрăмах çирĕп требованисем лартни курăнать. Шкул директорĕсем пĕлӳ тĕрĕслевĕсен протоколĕсене çирĕплетес ĕç çине тимлĕн пăхаççĕ, протоколсене çирĕплетес умĕн вĕренекенсен çыру ĕçĕсене тĕплĕн пăхса тухаççĕ, ассистентсемпе канашлаççĕ.

Ассистентсенчен чылайăшĕ хăйсен рольне тĕрĕс ăнланса илнĕ. Вĕсем очковтирательствăпа кĕрешес ĕçре пысăк пулăшу пачĕç. Ку тĕлĕшрен уйрăмах Çĕньялти туллимар вăтам шкулăн IV-мĕш класĕнче ассистент пулса ĕçленĕ Капетер учительницăна палăртса хăвармалла. IV-мĕш класпа ĕçлекен учительница Соловьева арифметикăпа чылайĕшне тивĕççĕрех лайăх отметкăсем лартса панă пулнă. Капетер юлташ ĕçе хутшăннипе, ку йăнăша вăхăтра юсанă.

Пĕлӳ тĕрĕслевĕсем учительсен паха ĕçне, вĕсем государство шанса панă ĕçе чĕререн парăнса ĕçленине кăтартрĕç. Çамрăк учительница Теклева Ю. Р. Чапаевскри пуçламĕш шкулта пĕччен тăватă класпа ĕçленĕ. IV-мĕш класран вăл пурне те лайăх та çирĕп пĕлӳсемпе вĕрентсе кăларнă. Мĕнпур шкулĕпе те унăн пĕр класрах иккĕмĕш çул вĕренме хăварни пĕр ача кăна пулчĕ. Çыру ĕçĕсене унăн вĕренекенĕсем пурте пĕр евĕрлĕ илемлĕ почеркпа, таса, йăнăшсемсĕр çыраççĕ. Теклева юлташ пек ĕçе парăнса ĕçлекен учительсем районра сахал мар.

Пĕлӳ тĕрĕслевĕсем вĕренекенсен пĕлĕвĕсенче тата уйрăм учительсен ĕçĕнче шăйрăксем пуррине те палăртрĕç. Йӳç Шăхалĕнчи туллимар вăтам шкулта вĕрентекен Романов учитель вырăс чĕлхине вĕрентес ĕçе япăхтарса янă. Пĕлӳ тĕрĕслевĕсенче вĕренекенсем вырăс чĕлхипе уйрăмах начар пĕлни палăрнă. Анчах хăйĕн начар ĕçне пытармашкăн Романов вĕренекенсене тивĕççĕрех лайăх е вăтам отметкăсем лартса панă. Çапла Романов тӳррĕмĕнех очковтирательство çулĕ çине тăнă.

Хăшпĕр шкулсенчи учительсем вырăс чĕлхине вĕрентес ĕçĕн методикине çителĕксĕр пĕлни курăнать.

Вырăс чĕлхине вĕрентес ĕçре, çавăн пекех тăван чĕлхене вĕрентес ĕçре те, вĕренекенсене грамматика разборне тума хăнăхтарманни, çыру ĕçĕсем сахалтарах çыртарни тата учительсем çыру ĕçĕсене ирттермелли методикăна тĕплĕн пĕлменни Первомайски районти шкулсен пысăк çитменлĕхĕ пулса тăрать. Шăхачри туллимар вăтам шкулта чăваш чĕлхипе вĕрентекен Лягушкин учитель асăрхаттару диктантне мĕнле ирттермеллине пĕлмест. Вăл хăй ĕçĕнче Петров çырнă диктант сборникĕпе уса курнă, анчах диктантсене мĕнле ирттермелли çинчен çав сборникăн пуçламĕшĕнче ăнлантарса панине вуласа та пăхман.

Географипе, естествознанипе, физикăпа вĕренекенсене теориллĕ пĕлӳсем парса пынипе пĕрлех практикăллă хăнăхусем парасси çине учительсем çителĕклĕ çавăрăнса пăхмаççĕ.

Пĕлӳ тĕрĕслевĕсенче палăрнă çитменлĕхсене райçутĕç пайĕн, шкул руководителĕсен малашнехи ĕçре асра тытса, çитес вĕренӳ çулĕнче вĕсене пĕтерессишĕн çине тăрса ĕçлемелле. Райçутĕç пайĕн учительсене методика тĕлĕшĕнчен пулăшас ĕçе анлăрах сарса ямалла.

А. ОТАЧКИН.

Айăпа малтанхи руководительсем çине йăвантараççĕ

Комсомол хуçалăхĕ пирки çăмах тапратсан Софонов юлташ яланах çапла калать:—«Эпĕ ĕçлеме тытăннă чухне кунта нимĕн йĕрки те пулманччĕ. Çамрăксен заявленийĕсене, жалобисемпе çырăвĕсене уйăхĕ-уйăхĕпе пăхса тухмасăр тытса усранă... Пирĕн ĕçе комсомол райкомĕнче малтанхи вăхăтра пулнă работниксен ĕçĕпе танлаштарма çук. Комсомол хуçалăхне лайăх йĕркене кĕртрĕмĕр».

Софонов юлташ комсомол Çĕрпӳ райкомĕн секретарĕ пулса ĕçлеме тытăннăранпа çурçул ытла иртнĕ. Вăхăт сахал мар. Анчах та «малтанхи» работниксен «çитменлĕхĕсем» çав-çавах тăсăлса пыраççĕ, вĕсене пĕтерме ниепле те «вăй» çитерейменççĕ. «Красный пахарь» колхозри çамрăксем М. Порфирьевпа И. Осипов юлташсем хăйсене комсомол ретне илме ыйтса 1940 çулти сентябрь уйăхĕнче, «Совет» колхозри Г. Тимофеев çав çулхинех июнь уйăхĕнче, А. Степанов май уйăхĕнче заявленисем панă. Колхозсенчи, промышленность предприятийĕсенчи тата шкулсенчи малта пыракан çамрăксем комсомола кĕресшĕн. Комсомол райкомĕ çамрăксем комсомол ретне илме ыйтса панă заявленисене вăхăтра пăхса тухмасть. Хăшпĕр заявленисем çулĕ-çулĕпе выртаççĕ. Паянхи куна илсен, пăхса тухман заявленисем 21. Çак шутра пĕр заявлени те виçĕ уйăхран кая мар выртаççĕ.

Райкомри работниксем пĕлтернĕ тăрăх, заявленисене вăхăтра пăхса тухманнин сăлтавĕ çакăнта иккен: комсомол пуçламĕш организаци секретарĕсем заявленисене пăхса тухас ыйтула 5—6 хут чĕнсен те райком бюро ларăвне пымаççĕ. «Шумашар» колхозри пуçламĕш организаци секретарĕ Яковлев пилĕк хут чĕнсен те бюрона пыман.

Комсомола илме ыйтса панă заявленисене пуха-пуха усраççĕ те, пĕр ларурах нумай заявлени пăхса тухаççĕ. Сăмахран акă, райком бюровĕн апрелĕн 9-мĕшĕнче пулнă ларăвĕнче 39 заявлени пăхса тухнă. Комсомола илме ыйтса панă юлташсен заявленийĕсене тĕплĕн пăхса тухайманни каламасăрах паллă. Колхозра малта пыракан çамрăксене комсомол ретне илес тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçлеççĕ. Кăçал 5 уйăх хушшинче пурĕ 188 çамрăка комсомола илнĕ. Çак шутра колхозсенчи çамрăксем 58 çын çеç.

— Иртнĕ çулсенче комсомол райкомĕн аппаратĕнче 6—7 çын ĕçленĕ. Халĕ иккĕн ĕçлетпĕр, темĕнле тăрăшсан та пурне те туса çитерме май çук, — тет райком работникĕ Васильев юлташ.

Чăнах та ĕнтĕ, актива хутшăнтармасан комсомол ĕçне кирлĕ пек туса пыма май çук. Аппаратра ĕçукçи илсе тăракан работниксен шутне чакарнă май комсомол ĕçĕн ăнăçлăхĕ активран нумай килет. Çĕрпӳ районĕнче çакна тивĕçлипе ăнланса илнĕ теме çук-ха. Актива ĕçе тивĕçлипе хутшăнтармаççĕ, хăшпĕр активистсем хăйсене панă порученисене кирлĕ пек пурнăçа кĕртсе пымаççĕ. Шорин юлташа «Цивильстрой» колхозри пуçламĕш организаци секретарьне тата комсомол райкомĕн пленум членне суйланă. Шорин юлташ комсомолецсем хăйне шанса панă ĕçе тивĕçлипе туса пымасть. Çак çула кĕнĕрен пе колхозри комсомолецсен пухăвне икĕ хут çеç туса ирттернĕ. Комсомол райкомĕн çурчĕ чылай кунсенче хупă тăнине курма пулать. Дежурнăйсем тăрассине халĕ те йĕркелесе çитермен. Майăн 23-мĕшĕнчен пуçласа дежурнăйсем тăнине журнал çине паллă туса пыма пăрахнă. Райком секретарĕн пĕрремĕш заместителĕ пулнă Корнеева юлташ февраль уйăхĕнчех учетран куçса кайнă, ун вырăнне халĕ те суйламан. Паллах ĕнтĕ, пĕртен-пĕр заместитель Андреев юлташ дежурнăйра йĕркеллĕ тăраймасть.

Райком работникĕсем вырăнсенчи актива тата пуçламĕш организаци секретарĕсене начар пĕлеççĕ. Районра 121 пуçламĕш организаци. Вĕсенчен миçе организацин секретарьне райком бюровĕнче пăхса тухса çирĕплетнĕ? Çакна тĕрĕссипе никам та татса калаймасть. Софонов юлташ ĕçлеме пуçланăранпа пурĕ те 10 секретаре кăна пăхса тухса çирĕплетнĕ. 77 секретарĕн личнăй делисем çук. Чиричкассинчи «Малалла» колхозри пуçламĕш организаци секретарĕ С. Федоров член укçине вăхăтра пухса пыман. Кунта Романов, Сорокин, Игнатьев комсомолецсем вуншар уйăх хушши член укçи тӳлемен, çавăншăн вĕсене виççĕшне те пĕр пухурах комсомолтан кăларнă. Çитменнине тата Федоров 57 тенкĕ те 80 пус член укçи пухнă та 14 тенкĕ хăй çумне тытса юлнă. Кун пек начар ĕçлекен организацисене татах та илсе кăтартма пулать.

Т. МАЙОРОВ.

Ветфельдшер çемьинче

ВĂРМАР. Иван Федорович 1932 çултанпа ĕнтĕ ветфельдшер пулса ĕçлет. Вăрмарти ветбольницăра вăл 2 çул хушши чи лайăх фельдшерсен шутĕнче тăнă. Федоров юлташа, лайăх ĕçленине кура, Урнарти ветпункта куçарнă. Вăл кунта та хăйĕн пултарулăхне лайăх кăтартрĕ.

1937 çулта Урнар ялĕнче яшчур чирĕ саралнă пулнă. Яшчур—хăрушă чир. Колхоза сахал мар сиен кӳнĕ. Анчах, Федоров юлташ хăраса ӳкмен. Ĕçленĕ, нумай тăрăшнă. Ĕçлени сая кайман, выльăхсем чиртен сывалса пынă. Колхозăн выльăхĕсене йывăр чиртен çăлса хăварнă. Кун хыççăн Федоров юлташа колхоз правленийĕ преми панă. Ăна колхозниксем хисеплесе мухтаççĕ, вĕсем хушшинче вăл пысăк авторитетлă çын. 1937 çулта ССР Союзĕн Верховный Советне суйланă чухне суйлав комисси членĕ, 1938 çулта РСФСР Верховный Советне суйланă чухне довереннăй пулса ĕçленĕ. Ялти халăх Федоров юлташа яланах шанать.

Иван Федоров çемьи культурăллă пурăнать. Çĕнĕ пӳрт. Унăн 8 ача. Государство ăна, ачасене пăхса ӳстерме, 4000 тенкĕ укça панă.

Иртнĕ çулта Иван Федоров çемьи 750 ĕçкунĕ ĕçлесе илнĕ. Сахал мар тĕштырă илнĕ. Çĕнĕ пӳрт лартнă, выльăх-чĕрлĕх туяннă. Ачасене лайăх тумлантарнă. Федоров юлташ хăйĕн ачисене çирĕп сывлăхлă пăхса ӳстерет. 1939 çулта Федор ятлă ывăлне Хĕрлĕ Çара ăсатнă. Вăл хăйĕн ывăлĕ Хĕрлĕ Çара юрăхлă пулнишĕн питĕ савăннă. Унăн ывăлĕ халĕ Хĕрлĕ Çар службинче те хăйĕн пултарулăхне кăтартса пырать. Ĕçпе вĕренӳре—отличник, примерлă красноармеец. Унăн лайăх ĕçне кура, командовани ăна малтанах старшина должноçне панă. Унтан ăна командовани евфрейтор званине панă.

Май уйăхĕнче Иван Федорович килне пиçмоносец пынă. Вăл Иван Федоровича патне унăн ывăлĕ служить тунă çĕртен командир янă çырăва илсе пынă.

— Савăнăç! Чăннипех савăнмалла!— тет Иван Федоров, командир çырăвне вуласан.—Командир пире эпир хамăрăн аслă ывăла—Федора Хĕрлĕ Çара юрăхлă пăхса ӳстернĕшĕн тав тăвать,—тет Иван Федорович.

Вăл çавăнтах командир çырăвне вуласа парать:

— «Иван Федорович тата Ольга Гавриловна! Сире пирĕн подразделенинчи красноармеецсемпе командирсенчен хĕрӳллĕ салам. Сире ырă та сывă кунсем сунатпăр. Совет халăхĕсем, Аслă Сталин ертсе пынипе, мирлĕ политикăна тытса пыраççĕ. Халĕ Европăра, Азире тата Африкăра империализмлă иккĕмĕш вăрçă сарăлса пырать. Совет Союзĕ вăрçă тулашĕнче тăрать.

Пирĕн халăх мирлĕн ĕçлесе пырать, анчах çав вăхăтрах Совет Союзĕ капитализмлă çĕршывсен йĕритавралăхĕнче пурăннине пĕр самантлăха та манмасть. Пирĕн Хĕрлĕ Çарăн хăватне кашни кунах вăйлатса пымалла. Сирĕн ывăл, Иван Федорович, красноармеецсем умĕнче мĕнле задачăсем тăнине лайăх ăнланнă. Вăл хăйĕн обязанноçĕсене тӳрĕ кăмăлпа, лайăх пурнăçласа пырать. Çара килнĕренпе вăл яланах вĕренӳре малта пыракансен хисепĕнче шутланать. Вăл Хĕрлĕ Çарта пулнишĕн, тăван çĕршыва тӳрĕ кăмăллă пулса сыхланишĕн хĕпĕртет. Эпир, пирĕн подразделени коллективĕ, Сире Федор Иванович, çавăн пек ывăл пăхса ӳстернĕшĕн тав тăватпăр. Сирĕн ывăлтан та салам яратпăр.

Салампа. Командир, младший лейтенант Рубан».

Çакна вуласан Иван Федорович питĕ савăнать.

А. ИВАНОВ.

Аслă шкулсене вĕренме илес ĕç

Аслă шкул ĕçĕсен СССР Совнаркомĕ çумĕнчи комитечĕн председателĕпе С. В. Кафтанов юлташпа калаçни

Июнĕн 20-мĕшĕнче аслă шкулсене вĕренме илме пуçлаççĕ. Августăн 1-мĕшĕнчен Совет Союзĕнчи аслă шкулсене 781 шкула 178 пин çын ытла илмелле. Промышленность институчĕсене 40 пин çынна яхăн, ялхуçалăх институчĕсене—15 пин çын, медицина институчĕсене—24 пин çын, педагогика институчĕсене—80 пин çын ытла кĕреççĕ. Кунсăр пуçне, 11 пин студента производствăран уйăрăлмасăр вĕренме илеççĕ. Вĕренме илмелли экзаменсем августăн 1-мĕшпе 20-мĕш хушшинче пулса иртеççĕ.

Çĕнĕ пополнени çине наркоматсем, аслă шкулсенчи профессорсемпе преподавательсем, пирĕн пĕтĕм общественность пысăк тимлĕхпе пăхни кирлĕ. Хăшпĕр ялхуçалăх институчĕсен опычĕ интереслĕ. Вĕсем вăтам шкултан вĕренсе тухнă çамрăксем патне çырусем яраççĕ, хатĕрленмелли курссем уçаççĕ, агрономăн, ялхуçалăх механизаторĕн, зоотехникăн т. ыттисен профессийĕ çинчен каласа параççĕ. Çĕр-кăмрăк Халăх Комиссариачĕн институчĕсенчи профессорсемпе научнăй работниксем вăтам шкулсен аслă класĕсенче сăрт-ту инженерĕсен ĕçĕ çинчен докладсемпе калаçусем ирттерме пуçланă.

Аслă шкулсене вĕренме илмелли çĕнĕ правилăсене тунăранпа иккĕмĕш çул пырать ĕнтĕ. Испытанисене аслă шкулăн е факультетăн дисциплинисем тăрăх кăна ирттереççĕ. Çапла туни вăл аслă шкулсем валли студентсене тĕрĕсрех суйласа илме май парать.

Кăçал нумай институтсенче халăх хуçалăхĕн пысăк вырăнта тăракан отраçлисем тăрăх çĕнĕ факультетсем, кафедрăсем тата специальноçсем пулаççĕ. Сăмахран, Ленинградри Молотов ячĕпе тăракан технологически институтра механика, химипе технологи факультечĕсем тата целлюлозăпа хут производствин факультечĕ уçăлаççĕ. Темиçе çĕнĕ специальноçпа ĕçлекен работниксене хатĕрлеме пуçлаççĕ. Донецкри Хрущев ячĕпе тăракан индустриальнăй институт, сăмахран, çĕр кăмрăкне, çĕр айĕнче газификацилес тĕлĕшпе ĕçлекен специалистсене вĕрентсе хатĕрлеме пуçлать.

Кăçалхи çул аслă шкулта пĕлӳлĕхĕн тĕрлĕ отраçлисене вĕренмелли учебниксем 325 учебник кăлараççĕ. XVIII ĕмĕрти тата XIX ĕмĕр пуçламĕшĕнчи вырăс критикин историйĕ» тухать. Çакăн пек учебник халиччен пулман-ха. Пединститутсем тата университетсенчи истори факультечĕсем валли «Вырăс литературин историйĕ» тата «Кучухнехи вырăс чĕлхи» ятлă учебниксем тухаççĕ. Ютçĕршывсен чĕлхисене вĕренмелли учебниксем кăларас тĕлĕшпе тимлĕн ĕçлеççĕ.

Пирĕн çĕршывра пысăк квалификациллĕ специалистсене вĕрентсе хатĕрлеме кирлĕ условисем йăлтах пур. Кашни студент хăйĕн пулас профессине тĕрĕс суйласа илмелле тăвас пулать.

Аслă шкулсене лайăх хатĕрленнĕ çамрăксене илмелли плана тултарасси, çĕнĕ вĕренӳ çулне кăтартуллăн кĕтсе илесси—аслă шкул работникĕсен пысăк задачи. (ТАСС).

Советлă Латвия çĕнĕ вĕренӳ çулне хатĕрленет

Латвире 1941—1942 çулти вĕренӳ çулне хатĕрленме пуçланă. Ригăра, Лепайăра, Даугавпилсра, Резекнере тата республикăри ытти хуласенче шкулсем валли çĕнĕ çуртсем тăваççĕ, кивvisене юсаççĕ.

Кăçал ялсенче 20 шкул тăваççĕ. Стабильнăй учебниксене нумайĕшне латыш чĕлхи çине куçарнă та ĕнтĕ.

* * *

Тухăçлă хăмлашăн

ОКТЯБРЬСКОЕ. Чăнкассинчи Калинин ячĕпе тăракан колхоз 1933 çулта 0,24 гектар çине хăмла лартнă пулнă. Хăмла—тухăçлă культура. Çавна шута илсе колхоз паянхи куна хăмла вырăнне 9 гектара çитерчĕ. Колхоз хăмларан çулсеренех 35—40 пин тенкĕ тупăш илет. Иртнĕ çул хăмла сутса 43 пин тенкĕ тупăш курнă.

Хăмла ĕçĕнче Е. Горшков звени аван ĕçлесе пырать.

Горшков звени 1 гектар çине ленточнăй системăпа вăйлă тухăç паракан сортсем лартса хăварчĕ. Хăмла участокĕнче çуркуннехи ĕçсем вĕçленсе пыраççĕ. Хăмла ĕрчетес ĕçре стахановла ĕçлесе, Л. Горшкова, Е. Матвеева, К. Солянова, М. Гаврилова юлташсем хăйсен нормисене ытлашшипех тултарса пыраççĕ. Вĕсем кашни кунах 2 — 2,5 ĕçкунĕ ĕçлесе илеççĕ.

Хăмла ĕçне бригадир М. Федоров аван ертсе пырать. Федоровпа Горшков пĕр шутлă пулса, тухăçлă хăмлашăн кĕрешеççĕ.

Анатри Кушмарари «Комсомолец» колхозра та хăмла пахчи пур. Иртнĕ çулта «Комсомолец» колхоз хăмларан пысăк тупăш илнĕ. Кăçал хăмла вырăнне татах пысăклатас шутпа 2000 тĕп хăмла тымарĕ пăрахса питомник туса хăварчĕ.

Ф. ДАНИЛОВ.
Я. КУДЯНОВ.

* * *

Çар ĕçне лайăхрах вĕренер

ИШЛЕЙ. Осоавиахимăн чылай пуçламĕш организацийĕсем хăйсен членĕсене, çавăн пекех колхозниксене, рабочисемпе служащисене çар ĕçне вĕрентессине лайăх йĕркеленĕ. Хĕл вăхăтĕнче йĕлтĕрлĕ походсем, ăмăртусем туса ирттернĕ. Йĕлтĕрпе çӳреме 35 сехетлĕ программа тăрăх пурĕ 570 çынна вĕрентсе кăларнă. Осоавиахим членĕсем 350 çын иккĕмĕш ступеньлĕ ГТО значокĕн нормисене панă.

Осоавиахим райсовечĕ осоавиахимовецсене çар ĕçне вĕрентме çуллахи лагерьсем организацилеме палăртнă.

Осоавиахимăн Чăваш АССР Центральный Совечĕ июнь уйăхĕнче вĕренӳ подразделенисенче «Противодействие воздушному десанту противника» ятлă тема тăрăх пур районсенче те тактикăллă вĕренӳсем ирттерме тытăнчĕ. Ишлей районĕнчи осоавиахимовецсем çак вĕренӳре паха тĕслĕхсем кăтартса, осоавиахимовецсен республикăра пулса иртекен пысăк маневрĕсенче малти вырăна тухассишĕн кĕрешеççĕ.

Майăн 20-мĕшĕнче Чантăр ялсоветĕнчи осоавиахимовецсем «Парашют десанчĕсемпе кĕрешесси» ятлă темăпа вĕренӳ туса ирттерчĕç. Кунта, хĕрӳ ĕç вăхăчĕ пулчĕ пулин те, осоавиахимовец колхозниксем тăван çĕршыва сыхлама яланах хатĕр тăнине, тактикăна лайăх вĕренсе çитнине кăтартса пачĕç.

А. МИХАЙЛОВ.
А. ВАСИЛЬЕВ.

Пусуçаврăнăшсем тăвассине хăвăртлатмалла

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. ССР Союзĕн Совнаркомĕ «Хуратăпраллă мар тăрăхри колхозсенче тата совхозсенче тĕрĕс пусуçаврăнăшсем тăвасси çинчен» йышăннă постановлени тăрăх, Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕпе ВКП(б) Чăваш Обкомĕн бюровĕ йышăннă постановлени Наркомзема, райсоветсен исполкомĕсене тата ВКП(б) райкомĕсене пусуçаврăнăшĕсене вăхăтра, тĕрĕс тата пысăк пахалăхпа туса, ку ĕçе 1943 çултан кая юлмасăр туса ирттерме хушать.

Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕпе ВКП(б) Чăваш Обкомĕн бюровĕ йышăннă постановлени тăрăх 1941 çулта Красноармейски районра 33 колхозра тĕрĕс пусуçаврăнăшĕсем тумалла. Ку ĕçпе районра 6 çĕрйĕркелекен тата 4 агроном ĕçлеççĕ.

Пусуçаврăнăшĕсем тăвасси çинчен райсовет исполкомĕ мартăн 13-мĕшĕнче постановлени йышăннăччĕ. Март уйăхĕнчен пуçласа ку тариччен пусуçаврăнăшсене 12 колхозра çеç йĕркеленĕ.

Пусуçаврăнăшĕсем тăвас ĕç мĕншĕн начар пырать-ха?

Пусуçаврăнăшĕсем никĕслеме уйăрнă агрономсем пусуçаврăнăш енĕпе çителĕксĕр пĕлеççĕ, çак ĕçе тума начар хатĕрленнĕ. Ку ĕç пуçланас умĕн агрономсен канашлăвĕнче райçĕрĕç пайĕн главнăй агрономĕ Алексеев, агротехникăллă никĕс тумалли бланкпа паллаштарса тухнисĕр пуçне, урăх ним те каламарĕ. Пӳр кирлĕ тĕрлĕрен нормативсене тепĕр 3—4 кунтан тин тупса çитернĕ.

Красноармейски МТС ку ĕçрен пĕтĕмпех уйăрăлса кайнă. Постановлени тăрăх ку ĕçе пĕтĕмпех хăй ертсе пырас вырăнне чăрмантарса тăрать.

Пусуçаврăнăшĕпе ĕçлекен агрономсене час-часах çак ĕçрен уйăрса 3—4 кунлăх урăх ĕçе яраççĕ, вара тепĕр 1—2 кун пусуçаврăнăшĕпе ĕçлеттереççĕ.

Пусуçаврăнăшсем тăвас ĕçе пĕтĕмпех участокри агрономсем çине хунă, çав вăхăтрах вĕсене участокра ĕçлеме те, пусуçаврăнăш енĕпе ĕçлеме те хушаççĕ. Пусуçаврăнăшĕсем тумалли колхозсем, агроном ĕçлекен участокра мар пирки, агрономăн участокран 10—15 çухрăм кайса, каяллах участока ĕçлеме килмелле.

Çав вăхăтрах аппаратра ĕçлекен агрономсем, МТС старший агрономĕ ку енĕпе пĕрре те ĕçлемеççĕ. «Красное Сормово» колхозра 1940 çултанпах пусуçаврăнăшне йĕркелесе çитерейменççĕ. Мĕншĕн тесен ку колхозра пулнă агрономсем тунă проектсене райçĕрĕç пайĕ йышăнман, тепĕр хут тума каллех сахал пĕлекен агронома янă.

Ĕçе çакăн евĕрлĕ организациленипе, паллах, пусуçаврăнăшĕсем тăвас ĕç малалла кайма пултараймасть.

Пусуçаврăнăшĕсем тунă çĕрте зоотехниксемпе ытти ялхуçалăх специалисчĕсем пĕрре те хутшăнмаççĕ, çавăнпа та ĕнтĕ кунта пусуçаврăнăшĕсен проекчĕсене тĕрĕс тăваймаççĕ.

Агрономсем пусуçаврăнăш никĕсне вăхăтра туса пыман пирки çĕрйĕркелекенсен отрячĕ май уйăхне ним тумасăрах ирттерсе ячĕ.

Пусуçаврăнăшĕпе ĕçлекен агрономсем валли ĕçлемешкĕн вырăн та çук. Вĕсем МТ Станцинче пĕр сĕтел çинчен тепĕр сĕтел çине куçса çӳреççĕ.

Июнĕн пĕрремĕш тĕлне райсовет исполкомĕ 12 колхозри пусуçаврăнăшне çирĕплетнĕ. Ăна çирĕплетнĕ çĕрте колхоз председателĕ, проекта палăртса хатĕрленĕ чух ĕçленĕ агроном тата çĕрйĕркелекен пулмалла пулнă. Анчах 9 колхозри пусуçаврăнăшне колхоз председателĕсемсĕрех, проект тунă агрономпа çĕрйĕркелекенсене чĕнмесĕрех çирĕплетнĕ.

Çирĕплетнĕ вăхăтра хăшпĕр проектсене йĕркелесе те çитермен пулнă.

Тĕрĕс йĕркеленĕ пусуçаврăнăшĕсем колхоз производствине наукăпа техникăн çитĕнĕвĕсемпе уса курма пулăшаççĕ, общественнăллă хуçалăха ӳсмешкĕн çирĕп никĕс туса параççĕ. Чылай колхозсенчи колхозниксем çакна ăнланса илнĕ ĕнтĕ. МТС Станципе райçĕрĕç пайĕн специалисчĕсем тунă проектсене колхозниксем чылай усăллă улшăнусем кĕртеççĕ. Пусуçаврăнăшĕсене колхозниксен анлă массипе сыхăнса тусассăн тин тĕрĕс, çирĕп пусуçаврăнăшĕ тума пулать. Пусуçаврăнăшсен никĕсĕсен тĕп çитменлĕхĕ—вăл çĕр ĕçлессине, тырпул тăвассине тата удобрени системине тĕрĕс, уйрăм культурăсем тăрăх тата пусуçаврăнăшĕн уйрăм уйĕсем тăрăх туманни пулать. Ку ĕнтĕ Чăваш АССР Наркомземĕ пусуçаврăнăшĕсен никĕсĕн бланкине тĕрĕс туманнинчен те килет.

Нумай çитменлĕхсем пур пулсан та, Красноармейски райсовет исполкомĕ тата ВКП(б) райкомĕ, çак çитменлĕхсене сывăх вăхăтрах пĕтерсе, ку ĕçе кирлĕ пек ертсе пырса, агрономсемпе, çĕрйĕркелекенсемпе, колхозниксен анлă массипе таччăн çыхăнса ĕçлесе, пусуçаврăнăшĕсем тăвас тĕлĕшпе государство планне ăнăçлăн пурнăçлама пултараççĕ.

И. ЕГОРОВ.

ЕВРОПĂРИ, АФРИКĂРИ ТАТА АЗИРИ ВĂРÇĂ

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

Англипе Германи хушшинчи фронтра юлашки икĕ кун хушшинче авиацин хăшпĕр активлăхĕ палăрнă. Германи хĕçпăшаллă вăйĕсем пуринчен ытларах тинĕс çинче кĕрешнĕ. Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Германин подводнăй лодки Англин суту-илÿ тумалли суднисене путарнă. Путарнă суднăсен пĕтĕм тоннажĕ—21.250 регистровăй брутто-тонна.

Ыран июнĕн 9-мĕш тенĕ чух çĕрле Шотландин хĕвеланăç енчи çыранĕ патĕнче Германи авиацийĕ Англин суту-илÿ тумалли виçĕ пароходне путарнă. Шотланди патĕнче тата Атлантика океанĕнче икĕ пысăк суднăна сиен кÿнĕ. Англин хĕвелтухăç çыранĕ патĕнче Германи бомбардировщикĕ Англин хуралри суднине путарнă.

Ыран июнĕн 9-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи шывĕсем çинче Германи самолечĕсем Англин суту-илÿ тумалли икĕ пароходне путарнă тата Англин кăнтăр çыранĕпе кăнтăр-хĕвелтухăç çыранĕнчи портсен сооруженийĕсем çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Ыран июнĕн 8-мĕш тенĕ чух çĕрле, тесе пĕлтерет Рейтер агентстви, Англи бомбардировщикĕсем Брестри (Франция) доксем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Англин çыранри авиацийĕн соединенийĕсем Бергенри (Норвегия) доксем çине, çавăн пекех Германин çав районра пулнă суднисем çине пырса тапăннă.

Ыран июнĕн 9-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи авиацийĕ Хĕвеланăç Германи çине пырса тапăннă. Эссенри тата Дортмундри объектсем çине бомбăсем пăрахнă.

* * *

Вăтаçĕр тинĕсĕн бассейнĕнче сывлăшри вăйсен активлăхĕ пысăк пулнă. Германипе Итали авиацийĕ пуринчен ытларах англичансен опорлă базине — Мальта утравĕпе Александрине хирĕç кĕрешнĕ. Ыран июнĕн 8-мĕш тенĕ чух çĕрле, тенĕ Итали командованийĕн сводкинче, Итали самолечĕсем Мальта утравĕ çинчи авиаци базисем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Çав каçах Германи самолечĕсем, тенĕ Германи командованийĕн сводкинче, Александри çине пырса тапăннă. Тинĕс базине уйрăмах хаяррăн атакăланă, арсенала тата портри складсене сиен кÿнĕ. Юнайтед пресс агентствин Александрири корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, хула çине пырса тапăннă çĕре 10 бомбардировщике яхăн хутшăннă. Англи самолечĕсем, тенĕ Англи командованийĕ кăларнă коммюникере, Бенгази, Дерна тата Триполи çине вăйлăн пырса тапăннă.

Тобрук районĕнче (Киренаикăра) çапăçакан енсен артиллерийĕ активлăн персе тăни палăрать. Германи сводкинче каланă тăрăх, Германи артиллерийĕ англичансен Тобрук патĕнчи артиллери позицийĕсем çине персе тăнă, Германипе Итали самолечĕсем англичансем хула тавра туса тухнă укрепленисем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Соллум зонинче, тенĕ Англи командованийĕ кăларнă коммюникере, патрульсен активлă ĕçĕсем палăраççĕ.

Хĕвелтухăç Африкăра, Абиссинире, Галла-Сидамо облаçĕнче хаяр çапăçусем пыраççĕ. Англи командованийĕ кăларнă коммюникере каланă тăрăх, Англи войскисем икĕ вырăнта Омо юханшывĕ урлă каçнă. Хальхи вăхăтра вĕсем малалла кайса пыраççĕ, нумай çынна тыткăна илнĕ. Гондар районĕнче, тенĕ Итали сводкинче, противниксем пĕр-пĕрин çине артиллерирен персе тăраççĕ.

* * *

Сирире юлашки кунсенче вăрçă ĕçĕсем активлă сарăлса кайнă. Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи войскисен командованийĕ кăларнă коммюникере каланă тăрăх, июнĕн 8-мĕшĕнче ирхине союзниксен войскисем Сири чикки урлă каçса кĕнĕ. Францири Гавас-ОФИ агентстви панă официальнăй пĕлтерÿре çапла каланă: де Голль генералăн войскисемпе англичансен чаçĕсем Сирири Джебель-Друз облаçĕн кăнтăр пайне Хĕвелтухăç Палестинăран тапăнса кĕнĕ. Юнайтед пресс агентствин корреспонденчĕ Виширен пĕлтернĕ тăрăх, Джебель-Друз районĕнче Эс-Сувейда патĕнчен кăнтăр енчи районра хаяр çапăçусем пыраççĕ.

Ассошиэйтед пресс агентствин корреспонденчĕ Виширен пĕлтернĕ тăрăх, англичансем Дамаска икĕ енчен хупăрласа илме тăрăшаççĕ пулас. Пĕр колонни Джебель-Друз урлă пырса, тепĕр колонни Тивериад кÿлли еннелле, унтан Баниас хули çине пырса тапăнĕ тесе шутлама пулать. (Баниас—Тивериад кÿлли патĕнчен çурçĕр еннелле 40 километрта). Çав корреспондент пĕлтернĕ тăрăхах, Англи войскисен иккĕмĕш колонни мотомеханизированнăй пысăк вăйсенчен тăрать, вăл Франци войскисемпе тĕл пулнă, Баниас хулине атакăлама пуçланă.

Палестина енчен наступлени пуçланипе пĕр вăхăтрах Англи войскисем Трансиорданипе Ирак енчен наступлени туса пыраççĕ. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Англи войскисен наступленийĕн тĕп тĕллевĕ—Бейрут, Алеппо тата Дамаск хулисене туртса илесси пулса тăрать. Рейтер агентствин çар обозревателĕ Губерт Гоф шутланă тăрăх, Англи войскисем Иракпа Трансиордани енчен пуçланă атакăсем Хомс еннелле (Сирин центральнăй пайĕнче) сарăлса пыраççĕ, вĕсен тĕллевĕ—Сирири Триполи портне тата Бейрута Сирин ытти пайĕсенчен уйăрса илесси пулса тăрать.

Англин Сирире кĕрешекен çарне Англи тинĕс-çар флочĕ пулăшса тăрать. Гавас-ОФИ агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Англин пĕр линкорĕ, 2 крейсерĕ тата 5 эсминецĕ Бейрут патĕнче ишсе çÿреççĕ, июнĕн 9-мĕшĕнче ирхине вĕсем Ливан çыранĕ çине десант антарса хăварнă. Англин десантлă войскисене, тенĕ малалла пĕлтерÿре, Франци чаçĕсем тыткăна илнĕ. Англи авиацийĕ Дамаск тата Алеппо аэродромĕсем çине бомбăсем пырса пăрахнă, Райякри аэродром çине пулеметсенчен пырса пенĕ. Кунсăр пуçне, Бейрут çине тата Тадморти (Пальмира) аэродром çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Июнĕн 9-мĕш. (ТАСС).

Англи правительстви Сирири событисем пирки кăларнă коммюнике

ЛОНДОН, июнĕн 8-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви Англи правительствин Сирири событисем пирки кăларнă коммюникене парать. Коммюникере çапла кăтартса панă: Англи правительстви 1940 çулти июнĕн 1-мĕшĕнче кăларнă коммюникере асăрхаттарнă пулсан та, Виши правительстви Сирипе Ливанри авиаци базисене Германипе Италине панă, Иракра Ришид Али Гайлани войскисене çар материалĕсем парса тăнă. Çакна май де Голль генералăн войскисем, имперски войскăсем пулăшнипе, паян ирхине Сирипе Ливана пырса кĕнĕ. Çакăнпа пĕр вăхăтрах, тенĕ малалла коммюникере, генерал Катру де Голль генерал ячĕпе деклараци пичетлесе кăларнă. Çав декларацире вăл Сирипе Ливана «никама пăхăнмасăр пурăнмалли положени пама пулать, çакăн çинчен калаçусем пуçлама хăй çине обязательство илет».

Де Голль генералăн войскисемпе имперски войскисем Сирипе Ливана пырса кĕнĕ

ЛОНДОН, июнĕн 8-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: паян ирхине имперски войскăсем пулăшнипе де Голль генералăн войскисем Сирипе Ливана пырса кĕнĕ.

ЛИОН, июнĕн 8-мĕш. (ТАСС). Гавас-ОФИ агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Хĕвелтухăç Палестинăран пырса çитнĕ де Голль генералăн войскисемпе Англи войскисем Джебель-Друз облаçĕн кăнтăр пайĕнче Сири территорийĕ çине пырса кĕнĕ. Унта халĕ çапăçусем пыраççĕ.

Франци правительствин заявленийĕ

БОРДО, июнĕн 8-мĕш. (ТАСС). Гавас-ОФИ агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Англи войскисемпе де Голль войскисем Сирине пырса кĕнĕ пирки Франци правительстви пичетлесе кăларнă заявленире çапла каланă: Сирире Германи войскисем çук, «Сири урлă вĕçсе каçнă Германи самолечĕсем Ирак еннелле кайнă, вĕсем каялла хĕвеланăç еннелле вĕçсе таврăннă». Сирире çĕмĕрĕлнĕ 3—4 самолет кăна юлнă. Франци правительстви Англи ĕçĕсене «нимĕнле сăлтавсăр пусăнă агресси» тесе хаклать, империне вăй çитнĕ таран хÿтĕлетпĕр, тесе пĕлтерет.

Америкăри Пĕрлешÿллĕ Штатсен Парижри посольствине хупнă

НЬЮ-ЙОРК, июнĕн 8-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, США государство департаменчĕ Америкăри Пĕрлешÿллĕ Штатсен Парижри посольствине хупни çинчен пĕлтернĕ. Халичченех пĕлтернĕччĕ, нумаях пулмасть Германия Америкăри Пĕрлешÿллĕ Штатсен дипломатиллĕ представителĕсене Парижран каялла чĕнсе илме ыйтнă.

Атăл çинче. Г. Костин фото-этюдĕ.

Канаш районĕн прокуратуринче

Канаш районĕнчи прокуратура районри суту-илÿ тата хуçалăхлă организацисен бухгалтерĕсем социализмлă харпăрлăха çаратас тĕлĕшпе тунă преступленисене тупса палăртнă.

Ялхуçалăх снабженин Канашри базин конторинче бухгалтер пулса ĕçленĕ А. Осипов суя счетсем туса, государство укçине хăйĕн çумне чылай чикнĕ. Пĕр-пĕр организаци счечĕ çине Госбанк контори урлă укçа куçармалла пулсан, Осипов укçана арăмĕ ячĕпе е тăванĕ ячĕпе куçармалла туса çырса панă. Çапла майпа вăл 2979 тенкĕ хăйĕн çумне чикнĕ. Халь Осипова 10 çуллăха хупнă.

Пĕрлешÿллĕ апатланас тĕлĕшпе ĕçлекен Канашри предприятисен бухгалтерĕ Мосолов, Госбанкран илнĕ укçасене рабочисене панă пек кăтартма суя ведомоçсем туса пынă, укçине хăй çумне чиксе пурăннă. Ку ĕçе вăл кассир пулнă Федорова тата склад заведующи пулнă Григорьева та явăçтарнă. Вĕсем виççĕш пĕрле суя документсем туса государство укçине мĕнпурĕ 5.200 тенкĕ илнĕ тата хăйсем хушшинче тĕрлĕрен ăпаласем 5000 тенкĕлĕх салатнă. Суд Мосолова 10 çуллăха, Федорова 6 çуллăха тата Григорьева 5 çуллăха тĕрмене хупмалла тунă.

Суту-илÿ Канашри отделенинче бухгалтер пулнă Егоров, ларек заведующипе — Наследковăпа пĕрле счетсене улăштарса çырса, хăйсен çумне 3000 тенкĕ ытла чикнĕ. Суд Егорова виçĕ çуллăха тĕрмене хупмалла тунă.

Ялхуçалăх механизацийĕн шкулĕн бухгалтерĕ Орлов, столовăй заведующине Бруснигинпа пĕр шухăшлă пулса, 11.000 тенкĕ укçана хăйсен çумне чикнĕ. Преступлени тунине пĕтерес тесе, Орлов суя документсем туса панă. Орловпа Бруснигина суд 6-шар çуллăха хупмалла тата пурлăхĕсене государствăна илмелле тунă.

«Прогресс» артелĕн главнăй бухгалтерĕ Плотников суя документсем туса артель укçине 1.000 тенкĕ чикнĕ. Плотникова 2 çуллăха хупнă. Канашри вăрман хуçалăх конторин бухгалтерĕ Колотушкин суя счетсемпе ведомоçсем туса 3998 тенкĕ хăйĕн çумне чикнĕ. Ăна, Уголовнăй Кодексăн 116 статьин иккĕмĕш пайĕ тăрăх айăпласа, суд умне тăратаççĕ.

Канашри «Заготзерно» конторин старший бухгалтерĕ пулса ĕçленĕ В. М. Бобков темиçе çул хушши государство пурлăхне çаратса пурăннă. Вăл ятарласа тĕрлĕрен районсене тухса çÿресе, унти суту-илÿ организацисенчи работникĕсемпе паллашса, вĕсен текущий счечĕ çине «Заготзерно» укçине куçарма каласса килĕшсе, «агентсем» тупса çÿренĕ. Вара Канашри Госбанк отделенийĕ урлă Бобков хăйĕн юлташĕсем ĕçлекен организацисен текущи счечĕ çине «Заготзерно» укçине вун шар пин тенкĕ куçарса тăнă.

Елчĕк районĕнчи Янтиковăри сельпо текущи счечĕ çине 5417 тенкĕ, Таяпари сельпо текущи счечĕ çине 11.217 тенкĕ, «Правда» колхозăн текущи счечĕ çине 3801 тенкĕ, «Автогигант» колхозăн текущи счечĕ çине 2704 тенкĕ, Канашри «Красный воин» артелĕн текущи счечĕ çине 16.679 тенкĕ, Чăвашдревпромснабсбыт магазинĕн текущи счечĕ çине 5553 тенкĕ куçарса панă. Çак укçасене Бобков хăйĕн çывăх юлташĕсем хушшинче валеççе пурăннă.

Бобков килĕнче ухтарнă чух 10 пин тенкĕ ытла укçа тупнă. Çÿлте асăннă укçасемсĕр пуçне Бобков «Заготзерно» кассинчен 10 пин тенкĕ укçа илнĕ. Çапла майсемпе Бобков государство укçине 85 пине яхăн çаратнă.

Ку ĕç тăрăх 10 çын айăпланаççĕ, вĕсене пурне те 1932 çулти августăн 7-мĕшĕнче кăларнă закон тăрăх айăпласа суда панă.

Çавнашкалах «Заготзерно» конторин бухгалтерĕ Филатов суя документсем туса пĕр тонна çăнăх хăйне валли складран илнĕ. Филатова та суда панă.

Н. ГРИГОРЬЕВ.
Канаш районĕн прокурорĕ.

Колхоза кĕреççĕ

ШАХАСАН. Колхоза кĕрекенсен йышĕ хутшăнсах пырать. Çак кунсенче Ямашри «Ударник» колхоза 18 хуçалăх кĕчĕ. Ытти ялсенче те единоличниксем колхоза кĕресси ÿссех пырать. Доронин ячĕпе тăракан колхоза 9 хуçалăх, Сителти «Победа» колхоза 8 хуçалăх, Энтриялĕнчи «Герой» колхоза 5 хуçалăх кĕчĕç. Вĕсем çураки ĕçĕнче тăрăшса ĕçлерĕç. **А. СПИРИДОНОВ.**

ЕЛЧĔК. Аслă Шхалĕнчи «Новое Чурино» колхоза çак кунсенче 4 хуçалăх хутшăнчĕ. **В. ЕРТИМИКОВ.**

СЕНТЕР. Оринино ялсоветне кĕрекен «Красная Звезда» колхоза çураки вăхăтĕнче 2 хуçалăх кĕчĕç. Ку таринччен единоличник пулса пурăннă Семен Пушлов юлташ, инвалид пулсан та, хăйĕн вăй çитнĕ таран колхоз производствинче тăрăшса ĕçлет.

Ф. ВОЛКОВ.

ОКТЯБРЬСКОЕ. Чăрăш Туçарп ВКП(б) Чăваш Обкомĕ ячĕпе тăракан колхоза халĕ пĕр хуçалăх кĕчĕ.

Ф. НИКОЛАЕВ.

Чкаловски районри осоавиахимовецсен тактикăллă вĕренĕвĕ

Районри вĕренÿре 1.100 çын пулнă

ЧКАЛОВСКОЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Колхозсенче яланхи пекех хĕрÿллĕ ĕçсем пынă. Уя тислĕк кăларнă, çĕртме сухи тунă, пахчасенче юлашки ĕçсем пынă. Кашни колхозник хăй вырăнĕнче ĕçленĕ. Анчах, кĕтмен çĕртен, ялсовечĕсене район центрĕнчен хыпар пынă: пирĕн район çине «противник» килсе тапăнас хăрушлăх килсе тухрĕ, осоавиахимовецсен подразделенийĕсене районри штаба ярăр тата колхозсен пурлăхĕсене сыхлас ĕçе организацилĕр, тесе пĕлтернĕ.

...Командир хыççăн командир районри штаба кĕрсе команда пырса çитни çинчен пĕлтерет.

Сывлăша сăнаса тата пĕлтерсе тăма уйăрнă пост (ВНОС) дежурнăйĕ пĕлтернĕ тăрăх, «противникăн» икĕ самолечĕ юман вĕтлĕхĕн районне вĕçсе пырса каялла çаврăнса кайнă...

Июнĕн 8-мĕш ыран тенĕ чухне çĕрле подразделенисенче пуринче те боецсемпе командирсем наступленине кайма хатĕрленсе тăнă: вĕсем хĕçпăшалланнă, наступленинче кирлĕ материалсемпе обозсем çителĕклĕ таран хатĕрленĕ т. ыт. те.

Оборонăра пулакан команда та çĕрлех хăй вырăнне кайса тĕплĕн «укреплени» туса вырнаçнă.

Июнĕн 8-мĕшĕ. Юман вĕтлĕхĕ текен районăн кăнтăр-хĕвеланăç енне противникăн виçĕ самолечĕ сывлăшран десант антарса хăварни çинчен разведка штаба пĕлтерет.

Тревога!

Батальон юман вĕтлĕхне вырнаçса ларнă «противника» тупса пĕтерсе тăкма приказ илет. Унтан вăл штаб кăтартса панă çул тăрăх малалла куçма тытăнать. Марш. Боевой охранени, ун хысĕнче—батальонăн тĕп вăйĕ пырать. Сывлăшра самолет. Пурте сапаланса выртаççĕ. Унтан каллех малалла.

Наступленине каякан отрядсем Ч. ятлă ялăн кĕперĕ урлă каçса С. арманĕ патне пырса тухаççĕ. Кунта канма чарăнаççĕ. Письмоносец çĕнĕ хаçатсем илсе пырать. Политработниксем калаçусем ирттереççĕ. Отрядпа отряд, командăпа команда пĕр-пĕрин хушшинче хăйсен умне лартнă задачăна пурнăçа ăнăçлăн кĕртме пулса социализмлă ăмăрту договорĕсем йышăнаççĕ.

Наступлени пуçланать. Приказ тăрăх, пĕрремĕш отрядăн «противник» вăйне тĕплĕн пĕлмелле. Десантăн пысăк мар группине тĕл пулсан, ăна çавăрса илсе пĕтерсе хумалла.

Умра çÿллех мар сăрт. Осоавиахимовецсем сапаланса, хырăмпа шуса малалла куçма тытăнаççĕ. Май пур çĕрте кĕскен чупса куçса пыраççĕ. Вĕсен çырма тĕпне анса çитмелле. Унтан пытанса пырса «тăшман» çине тапăнма май пур.

Юман вĕтлĕхĕн хĕвеланăç енчи К. высотаран «противник» пулеметран пеме пуçлать. Пирĕн пулеметчиксен «противникăн» огневой точкине çĕмĕрсе тăкмалла.

«Противник» çырма урлă каçакан кĕпере «çĕмĕрсе» тăкма ĕлкĕрнĕ. Пирĕн вăл кĕпере хăварт юсаса хураççĕ, отрядсене каçма çул уçаççĕ. Санитаркăсем «аманнисене» пулăшаççĕ.

«Противник» вĕçĕмсĕр персе тăни отрядсене малалла куçма чăрмантарать. Апла пулсан та осоавиахимовецсен подразделенийĕсем вырăнти условисемпе усă курса пытанса, умри чăрмавсене сирсе пăрахса, пĕр чарăнусăр малалла куçса пыраççĕ.

Умра пĕчĕк çырма. Унăн хĕрринче пĕр тĕмеске патĕнче аллине винтовкăна хытă тытнă хура сухаллă ватă колхозник выртать. Вăл савтери чее куçать, хăйне хăй хÿтĕлеме пĕлет. Çав вăхăтрах аллинчи винтовкине «тăшман» çинчен пĕр минутлăха та илмест.

Пултаруллă осоавиахимовец. Тÿсейменмĕр эпир, ун патне пырса «Эсир вăрçăра пулнă-и тата миçе çулта?» — тесе ыйтрăмăр.

— Вăрçăра пулнă. Эпĕ — граждан вăрçин участникĕ, 50 çул çине кусрăм ĕнтĕ,—терĕ те,—пире те, ват çынсене те, çар ĕçне вĕренни кирлĕ-çке, тесе хушса хучĕ вăл кайран. Унтан вăл ура çине тăрса, çырма тăрăх малалла чупса каллех пытанса выртрĕ. Ун хыçĕнче тепĕр ватă колхозник. Вĕсем иккĕшĕ те Кив-Ахпÿртсем — осоавиахимовецсем, «доброволецсем» Пыркинпа Козлов колхозниксем пулнă.

Наступлени ăнăçлăн пырать. Пулеметран персе тăнă май пĕрремĕш отряд малалла хăварт куçса пырать.

«Тăшмана» çавăрса илме йывăр. Вăл, вăрманта пытанса выртнăскер, хăй патне ямасть, вĕçĕмсĕр персе тăрать. Пĕрремĕш отряд Д. высота енне куçать, «противник» ун çине пулеметран пеме тытăнать. Отряд наступленине татах хăвăртлатса «противника» хĕсме тытăнать. «Противник» чакма тытăнать. Ăна хăвалама тытăнаççĕ. Çав вăхăтра пĕрремĕш отряд штаб тата ытти отрядсем хушшинчи çыхăнăва çухатать, вăл противникăн вăйĕ мĕн чухлине тĕплĕн пĕлеймест. Вăрман, вĕтлĕх, пылчăк. «Противник» чакнăçемĕн персе пырать.

Оборонăри отряд чее пулнă мĕн. Вăл хăйĕн пысăк мар вăйне мала ярса, тĕп вăйне вăрманăн тепĕр енне çырмана вырнаçтарнă пулнă, улталама шухăшланă.

Отрядсем «противника» хăваласа, вăрман тепĕр енче унăн пысăк вăйĕ çине пырса тухаççĕ. Кунта каллех «противник» хăйĕн пĕр пĕчĕк ушкăнне уçланкăн сулахай енчи кĕтессе кăларса, сылтăм флангран пырса çапма ĕмĕтленнĕ. Анчах кунта пĕрремĕш отрядăн командирĕ Леонтьев юлташ хăйĕн пултарулăхне кăтартать, вăл хăйĕн отрядне атакăна хăварт кĕртсе, «противнике» сылтăм флангран, айккинчен пырса çапать, унăн тĕп вăйне çавăрса илме пулăшать. Уçланкăра вăйлă «çапăçу» пулса иртет. Отрядсем атакăна кĕрсе «противникăн» десантне çавăрса илеççĕ, ăна «пĕтерсе» хураççĕ.

Тактикăллă вĕренÿ осоавиахимовецсен тата подразделенисен командирĕсен пĕлĕвне, вĕсен çапăçури пултарулăхне, çар техникине мĕн таран пĕлнине тĕрĕслесе тухма май пачĕ. Çавăнпа пĕрлех, вăл пултаруллă командирсене, вĕсем хăйсен подразделенийĕсене çапăçу вăхăтĕнче мĕн таран пĕлсе ертсе пыма пултарнине кăтартса пачĕ. Çак енчен илсен, Чкаловски районри тактикăллă вĕренÿ аван иртрĕ.

Анчах тактикăллă вĕренÿре çитменлĕхсем те чылай пулчĕç. Вăл çитменлĕхсенчен чи пысăкки вăл—связистсем начар ĕçлени, вĕсем хăйсен умне лартнă задачăна пурнăçа кĕртме пултараймарĕç. Çавăн пекех, марш тата наступлени вăхăтĕнче те дисциплина кирлĕ пекех пулмарĕ. «Противник» персе тăнă вăхăтра малалла чупни, пĕр вăхăтра пĕрремĕш отрядпа штаб хушшинче çыхăну пулманни, «противникăн» планне тĕплĕн пĕлейменни те çитменлĕхсем пулса тăраççĕ. Мĕншĕн тесен çав сăлтавсене пула хăшпĕр подразделенисем пысăк «сухатусем» тума пултарнă.

Малашнехи тактикăллă вĕренÿсенче командирсене хăйсен инициативине ытларах палăртма, подразделенисене маскировкăсем тума вĕрентесси çине çавăрăнса пăхма сĕнмелле.

Районри тактикăллă вĕренÿре мĕнпурĕ 1.100 çын пулчĕ.

М. МИТРОФАНОВ.

ТЕАТР САМОДЕЯТЕЛЬНОÇĔН СМОТРĔ

Иккĕмĕш кун

...Сцена çине пăнтăхнă чĕреллĕ, мула хапсăнакан çăткăн этемсем тухаççĕ. Çав этемсем, çут тĕнчере хăйсем мĕншĕн пурăннине те чухлайманскерсем, ытларах та ытларах пуясшăн, ĕçхалăх мулне хăйсен хырăмне чыхса тултарасшăн хыпса çунаççĕ.

Çакăн пек картина кăтартса парать Максим Горький хăйĕн «Васса Железнова» пьесинче.

«Васса Железнова» пьесăна Улатăр станцинчи чугунçул клубĕн коллективĕ июнĕн 9-мĕшĕнче Академи театрĕнче лартса пачĕ. Драмкружок членĕсем аслă писателĕн геройĕсене чăн-чăн пурнăçри пек кăтартса пама пултарчĕç.

Васса рольне вылякан А. Сульдина юлташ пьеса çинче нумай тата чăтăмлă ĕçлени палăрать. Вăл сцена çине тухсан чăн-чăнах мещанка, ытти çынсене кача пÿрни вырăнне те хуман, хаяр хĕрарăм тăнине туйса илетĕн. Слесарь М. Корчагин та Железнов ролĕнче хăйне кирлĕ пек тытрĕ.

Куракансем пуринчен ытла мастер Ф. Чижов (Прохор) лайăх вылянине палăртрĕç.

Килхуçи арăмĕ А. Глазова революционерка Рашаль рольне тĕрĕс кăтартса пачĕ. Ун çине пăхсан, хăв умăнта чăн та революционерка—пурнăçăн хастарлă хĕрĕ пуррине сисетĕн.

Наталья рольне вылякан А. Фролова юлташ та хăйĕн пысăк пултарулăхне кăтартрĕ. Çамрăк хĕрача Людмила рольне вылякан А. Игнатьева юлташ та хăйĕн пысăк ăсталăхне палăртрĕ.

Пĕр сăмахпа каласан, чугунçул клубĕн коллективĕ «Васса Железнова» пьесăна лартса куракансене савăнтарчĕ. Куракансем аслă писателĕн пысăк талантне сцена çинче тĕрĕссĕн курчĕç.

Çапах та коллективăн çитменлĕхĕсем пур-ха. Хăшпĕр картинăсенче вылякансем (В. Песникова, А. Фролова, В. Благовещенский) хăйсем сцена çинче, калăх умĕнче вылянине час-часах астуса илеççĕ. Çавна пула вара, чылай хусканусем ĕненÿсĕр, пурнăçри пек мар тухаççĕ.

Н. МИТТА.

Çĕнĕ садсем

ÇĔМĔРЛЕ. Районри нумай колхозсенче сад лартса ÿстерес ĕç çине юратса пăхма пуçларĕç. Кăçал «Большевик» колхоз — 4 гектар, Буденный ячĕпе тăракан колхоз — 5 гектар, «Комбинат» колхоз — 10 гектар, «14 лет Октября» колхоз — 10 гектар çине улма йывăççисем лартрĕç. Садра ĕçлеме уйрăм бригадăсем уйăрнă. Нумай колхозсенче лартнă йывăçсем тавра карта тытса çавăрнă.

Çамрăк йывăçсене йĕркеллĕ пăхма райçĕрĕç пайĕн агрономĕ Ефимов юлташ колхозниксене пулăшса пырать.

Анат Кăмашари вăтам шкулта вĕренекенсем, Шупашкарти 7-мĕш номерлĕ шкулта вĕренекенсен пуçарăвĕ çинчен сÿтсе-явнă хыççăн, шкул йĕритавра тата шкул участокĕ çине улма, вишня, çĕмĕрт тата хăмла çырли йывăççисем лартса хăварчĕç.

Хутарти вăтам шкул 180 тĕп тĕрлĕрен йывăçсем лартрĕ.

А. ВАСИЛЬЕВ.

Лекци

Паян, июнĕн 11-мĕшĕнче, ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче философи çинчен вулакан лекцисен циклне итлекенсем валли «Основные черты марксистского диалектического метода» темăпа тÿлевлĕ лекци пулать. Лектор—Германов юлташ.

Лекци каçхине 8 сехетре пуçланать.

ПАРТКАБИНЕТ.

Шăп ларакан трактор

Хăшпĕр машинпа-тракторнăй станцисенче, хĕллехи вăхăтра тракторсене паха юсаман пирки, çуркунне тракторсем ĕçе тухнă-тухманах ванса кайнисем пулнă. Сăмахран, ун пекки Элĕкри МТ Станцинче чылай пулкаланă. Трактор ванни — ĕçлеме ÿркенекен трактористсăн кайма «пит лайăх сăлтав».

(Хаçатран).

Харлампьев ÿкерчĕкĕ.

— Мĕншĕн ку трактор шăп ларать?
— Хуçи вăранасран хăрать...

Футбол командисенчи çирĕп дисциплинăшăн

Шупашкарти футболистсем хушшинче çирĕп дисциплина çукки çинчен кашни çулах нумай калаçаççĕ. Шупашкар хулинчи футболистсен çуллахи спорт сезонĕ пуçланас умĕн пулса иртнĕ пухăвĕнче кашни футболистăн дисциплинăллă пулмалли çинчен нумай каларĕç. Физкультурăпа спорт ĕçĕн республикăри комитет председателĕ Прокопьев, ВЛКСМ обком секретарĕ Михайлов юлташсем пирĕн физкультурниксем пĕр обществăран тепĕр обществăна час-часах куçса çÿренине сивлерĕç, дисциплинăна çирĕплетме кирлине палăртрĕç.

Анчах сăмахпа практикăллă ĕçре уйрăмлăх пур. Иванов, Колпинский, Агеев, Стешов физкультурниксем темиçе çул хушши «Спартак» обществин командисенче вылянă. Правило тăрăх вĕсем халĕ, çуллахи вăхăтра урăх обществăна куçма пултараймаççĕ.

Физкультурăпа спорт ĕçĕсен хулари комитечĕ, çавăн пекех тата республикăри комитечĕ те çакна лайăх пĕлеççĕ. Çапах та вĕсем çак йĕркене пăхăнма юратмаççĕ. Çапла вара, Иванов, Колпинский, Агеев тата Стешов футболистсене «Спартак» обществи иккĕмĕш командăна кĕртме килĕшнĕ. Пĕрремĕш командăна футбол вăййин техникипе тактикине ăнăçлăрах вĕренсе пыракан çамрăксене кĕртнĕ. Çак йĕркепе Иванов футболист килĕшмен, вăл «Спартак» обществинчен тухма заявлени панă. Физкультурăпа спорт ĕçĕн хула комитечĕ Иванов ыйтнине пурнăçа кĕртмест, урăх обществăна куçармасть. Анчах та республикăри комитет никампа килĕшмесĕрех ăна «Медик» обществине куçарать. Кун хыççăн Колпинский, Агеев тата Стешов физкультурниксем те урăх обществăна куçаççĕ. Çапла вара, «Спартак» обществин иккĕмĕш команди саланса каяс патне çитет. «Иванов хăй комитетра ĕçлет, вăл хăй ирĕкĕпе куçма пултарать пулсан, эпир те куçма пултаратпăр», теççĕ дисциплинăна юратсах кайман физкультурниксем. Çапла пулин те, республикăри комитет футбол комадисенче çирĕп дисциплина тăвас, «кочевниксене» хирĕç кĕрешес вырăнне, вĕсене ачашлама пăхать.

Иртнĕ çулта Сталинградри «Трактор» командинчи футболистсене урăх обществăсене илĕртсе куçарма хăтланнине «Правда» хаçат хытă сивлерĕ. Çакăн хыççăн физкультурăпа спорт ĕçĕсен СССР Совнаркомĕ çумĕнчи комитечĕ хутшăннипе «Трактор» командине сыхласа хăварнă. Пĕр обществăран тепĕр обществăна йĕркесĕр куçса çÿресси вăл совет физкультурникне тивĕçлĕ ĕç маррине палăртнă. Анчах Шупашкарта ун пеккипе килĕшеççĕ çеç мар, вĕсене пулăшма та хатĕр. Çав вăхăтрах спорт обществисенче физкультурниксене воспитани парас, çирĕп дисциплинăллă тăвас тĕлĕшпе сахал интересленеççĕ. Воспитани ĕçĕ, дисциплина çуккине пула республикăри физкультурниксем спортăн тĕрлĕ вăййисемпе çителĕксĕр ÿссе пыраççĕ.

Р. ШАШКОВ

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

ПЕРЕДАЧИ ЧУВАШСКОГО РАДИОКОМИТЕТА

Ст. РВ—74, волна 943 м., время местное. **11 июня.** 20.30— Беседа: „Бронированная пехота". 20.45—Концерт художественной самодеятельности г. Алатыря. **12 июня.** 8.45— Беседа „Ранний пар". 19.15—Литературная передача: М. Горький „Старуха Изергил". **13 июня.** 18.00—Радиожурнал для детей. 20.30 - Беседа: „Выполним план дорожного строительства". 20.45—Концерт. Песни и пляски народов СССР. **14 июня.** 8.45—Радиосеминар массовиков-организаторов коллективного радиослушания и корреспондентов „Последних известий". **5 июня.** 20.50 — Литературная передача. Великий пролетарский писатель А.М. Горький. 21.00—Концерт чувашской музыки.

Радиокомитет.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» тата «Хатĕр пул» журналсен — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 4074. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 293, Ф. 6. 59 84 п. л.